

**PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
HITTUDOMÁNYI KAR**

FELVÉTELI TANANYAG

**Összeállította: Dr. Kránitz Mihály
teológiai professzor**

Budapest, 2019

Tartalom

Köszöntés

I. A hit alapjai

- 1. A kinyilatkoztatás**
- 2. Vallás, vallások, vallásosság**
- 3. A Szentírás**
- 4. A Tízparancsolat**

II. A tanítás alapjai

- 1. Az Isten személye**
- 2. A mindenható és teremtő Isten**
- 3. Jézus Krisztus személye**
- 4. A megváltás**
- 5. Az Szentlélek személye**
- 6. Az Egyház**
- 7. Az örök élet**

III. A kereszténység alapjai

- 1. Az ókereszténykor**
- 2. A keresztény Európa**
- 3. A reformáció és a katolikus megújulás**
- 4. A missziók és a kereszténység terjedése**
- 5. Az Egyház és a modern társadalom**
- 6. Az Egyház a mai világban**

IV. A szentségi élet alapjai

- 1. A liturgia és az egyházi év**
- 2. A hét szentség**
- 3. Az Egyház szentjei**

Alapvető kifejezések

Gyakorlati útmutató a felvételi vizsgához

K ö s z ö n t é s

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kara a magyar teológiai oktatás központja. Az 1635-ben Nagyszombatban Pázmány Péter bíboros által alapított egyetem múltja meghatározó nem csak a magyar egyház, hanem a magyar történelem és művelődés számára is. 1950-ben ideológiai okokból leválasztották a Hittudományi Kart az egyetemről és Hittudományi Akadémiaként működött tovább a fokozatok kiadásának a jogával. 1992-ben a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia újraalapította az egyetemet, melyben a legrégibb kar, a Hittudományi fakultás. Papnövendékek és világiak, férfiak és nők, egyaránt jelentkezhetnek a Hittudományi Kar által felajánlott szakokra, melyek a magyar egyház evangelizációs munkáját segítik, az itt diplomát szerzettek bevonásával.

A tanulni vágyó hallgató a Hittudományi Karon nem csak ismereteket sajátít el, hanem hitében és az Egyház iránti szeretetben is elmélyül. A nappali és a levelező tagozaton folytatott képzések más karok szakjaival is összekapcsolhatók, így az egyetem még teljesebb módon valósíthatja meg küldetését a keresztény szemléletű oktatás által.

A Hittudományi Kar szép épülete, a családias jellegű diákélet, az oktatást kiegészítő konferenciák, tudományos és kulturális jellegű összejövetelek egyaránt segítik a teljes személyiség fejlődését. A tudás mellett elkötelezett, és az Egyház iránt tetterre kész hallgatókat nagy szeretettel várja a Hittudományi Kar közössége.

Dr. Kránitz Mihály
dékan

I. A hit alapjai

Az **Isten utáni vágyódás** az ember szívébe van írva, mert Isten teremtette és célja is az, hogy Istenért éljen. Éppen ezért az ember életének igazi megnyugvása és boldogsága csakis Istenben az ő Teremtőjében lehetséges, ahogy ezt Szent Ágoston mondta: "Nyugtalan a mi szívünk, amíg meg nem nyugszik benned."¹ Isten hívására, vonzására adott feleletet az ember a hitben találja meg, mely egyedül méltó magatartása az élete végső értelmét kereső gondolkodó ember számára. Az ember hitében az alapvető vallásos magatartás is feltárul, mely elismeri teremtményi mivoltát és hódol a Legfőbb, a Legnagyobb, a Mindenható előtt. Az Istent kereső ember a történelem folyamán többféle módon igyekezett megtalálni a lehetőség szerinti legjobb, legtökéletesebb utakat Isten felé. A különböző vallások sajátos utakat jelentenek, melyek kiinduló pontja a látható világ és maga az ember. Isten megismerésének legtökéletesebb módját a zsidó-keresztény kinyilatkoztatás adja, mely által maga Isten szól az emberhez és arra hívja, hogy Vele közösségben éljen.

1. A kinyilatkoztatás

1.1 Isten kinyilatkoztatja önmagát

Jóságában és bölcsességében Isten úgy határozott, hogy **kinyilatkoztatja önmagát** és tudtunkra adja akaratának szent titkát, amelynek alapján Jézus Krisztus a megtestesült Ige által a Szentlélekben az Atyához járulnak az emberek és az isteni természetben részesülnek.²

Isten tehát **közölni akarja saját isteni életét** az emberrel és képessé akarja tenni arra, hogy neki válaszoljon, megismerje őt és szeresse.

Ez a kinyilatkoztatás **tettekben és szavakban** bontakozik ki, mely által Isten **fokozatosan** közli magát az emberrel és teszi képessé a természetfeletti kinyilatkoztatás befogadására, melynek **csúcspontja Jézus Krisztus megtestesülése**.

1.2 A kinyilatkoztatás állomásai

¹ Szent Ágoston, *Vallomások* 1,1,1.

² DV 2, *Dei Verbum*, Dogmatikai konstitúció a kinyilatkoztatásról II, Vatikáni Zsinat, 1965. november 18.

A teremtés által Isten léte, hatalma és szépsége nyilvánul meg, mert ami róla megismerhető azt éppen a teremtett dolgok által tette nyilvánvalóvá. Így a világ teremtése óta művei alapján **értelemmel felismerhető**.³

Ősszüleink bűne következtében az emberiség egysége felbomlott, de ez nem akadályozta meg a kinyilatkoztatás folytatását. Isten továbbra is közeledett az emberek felé, most azonban **az emberiség megmentése** érdekében. A vízözön után a **Noéval kötött szövetség** jelképezte - a szivárvány által - Isten elkötelezettségét üdvözítő tervének folytatására.

Ábrahám kiválasztása már magában hordja azt az ígéretet, hogy az ő leszármazottaiból fog származni a Megváltó: "Utódodban nyer áldást a föld minden népe."⁴

A későbbiek folyamán **Mózes közvetítésével** adta át az Ábrahámtól származott választott népnek a szövetség törvényét, mely által elismerik, hogy egyedül Istent kell szolgálni, várakozni a megígért Megváltóra.

Izrael népének életében Isten a **próféták szava által** tartotta fenn az üdvösség reményét és várakozását arra az új szövetségre, amely minden ember szívébe lesz írva és mindenkire kiterjed.

A kinyilatkoztatást Jézus Krisztus a megtestesült Ige teszi teljessé, aki önmaga kinyilvánításával, szavaival, tetteivel, csodatetteivel, főleg azonban halálával és feltámadásával, végül pedig a Szentlélek elküldésével. Az üdvösségnek ez a rendje új és végleges Krisztus második eljöveteleig **már nem kell várni semmiféle új nyilvános kinyilatkoztatást**, mely az utolsó apostol halálával lezárult.

Ezt a teljes kinyilatkoztatást **az apostoli hagyomány** őrzi, mivel az evangéliumot az apostolok szóban adták tovább, melyet később **írásban rögzítettek**, hogy minden kor emberét elvezethessék a teljes igazságra. **A kinyilatkoztatás forrása** tehát **a Szentírás és a szenthagyomány**, melyet kizárólag az egyházi **Tanítóhivatal magyaráz hitelesen**, őrizve a hit szent örökségét,⁵ a hitletéteményt.

Kérdések:

- 1. Mi a kinyilatkoztatás?*
- 2. Hogyan ment végbe a kinyilatkoztatás?*
- 3. Melyek a kinyilatkoztatás főbb állomásai?*
- 4. Melyek a kinyilatkoztatás forrásai?*
- 5. Kire van bízva a kinyilatkoztatás és ki értelmezi hitelesen Isten Szavát?*

³ Róm 1,19-20.

⁴ Ter 12,3.

⁵ 2 Tim 1,12-14.

2. Vallás, vallások, vallásosság

2.1 A vallás

A jelenlegi vélemények alapján **nehéz pontos választ adni** arra hogy mit nevezünk vallásnak. Más fogalma van a vallásról a hétköznapiakban élő embernek, aki egy vallási jelenséggel találkozik (rádióon vagy TV-n, szentmise közvetítés, körmenetek, mohamedán mecsetben leborulva imádkozók vagy a dalai láma látványa), és más elképzelése van a vallását élő, gyakorló sajátos felekezethez tartozó elkötelezett hívőnek.

A vallás fogalom meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy **milyen jelenségekre alkalmazzuk** ezt az elnevezést. Hiszen a közvélemény idesorolhatja a démon hitet éppúgy mint a *New Age* posztmodern megnyilvánulását. Hagyományosan az olyan jelenségek együttesét nevezhetjük vallásnak, amelyben egy természetfeletti valóságra történik utalás. A keresztény teológia a latin **religió szóból** próbálja feltárni a vallás lényegét. Három megoldást ajánl: a **re-legere = újraolvasni**, amely jelentheti a vallási előírások aprólékos megtartását és így egy szabályozott magatartásformáról van szó. A második a **re-ligare = összekötni** értelmezés, mely alatt azt értjük, hogy a vallásos ember a legfőbb okhoz mint a világ Teremtőjéhez kötődik, hogy önmaga számára biztos vonatkozási pontot találjon. Végül a harmadik megoldás a **re-eligere = újraválasztani** magyarázat melyben az ember személyes döntése látható a tudatos vallás választás mellett.

A vallásosságot meg lehet közelíteni pszichológiai, filozófiai és történeti módon, azonban ezek **a meghatározások mindig túl szűknek bizonyulnak**, mivel nem meríti ki teljesen a vallás illetve a vallásos ember tevékenységének minden szempontját.

A teológia atyja **Aquinói Szent Tamás** szerint a **vallás az Istennel való kapcsolatot jelenti**.⁶ Ebben az értelmezésben az ember saját célját boldogságát, egyedül Istenben találja meg és földi élete során ennek a kapcsolatnak a legteljesebb kialakítására kell törekednie. A vallás tehát **egy transzcendens személyes létezőbe vetett hit és az ehhez szorosan kapcsolódó magatartásforma**.

2.2 A vallások

Korunkat a sokszínűség jellemzi és ez vonatkozik a vallásokra is. Azonban felmerül a kérdés, hogy mely vallási jelenségekhez kapcsolhatjuk a vallás fogalmakörét. A vallásfilozófia alapján, ha bizonyos feltétlenül szükséges jegyek meg vannak akkor vallásról beszélhetünk. Ilyenek például **az emberek**

⁶ Aquinói Szent Tamás, *Summa theologiae* II-II., 81,1.

tapasztalatai, melyek Istenre, külső tárgyra vagy éppen belső tapasztalatra vonatkoznak.

A keresztény kinyilatkoztatás alapján azonban elmondhatjuk, hogy **Isten minden embert üdvözíteni** akar, ám lehetetlen hogy ne legyen egyetlen igazi út, amely mindenki számára elérhető módon biztosítaná a végső célt, az üdvösséget. Számunkra, katolikus keresztények számára ez **az egyetlen út** maga **Jézus Krisztus** a megtestesült második isteni személy.

A sok vallás léte azt az emberi igényt igazolja, hogy a vallás nem hamis tudat vagy illúzió, nem is a történeti korokhoz köthető jelenség, hanem **az ember örök igényének megnyilvánulása**, amely önmagát egy Végső Valóságra akarja rábízni. **A vallások** azonban mindig **emberi próbálkozások**, emberi keresések maradnak addig az Ábrahámnak tett kinyilatkoztatásig, amely majd Jézus Krisztusban éri el beteljesülését, mert itt nem az ember törekszik Isten felé és fogalmazza meg önmagát, hanem **Isten szól és Isten jön el az emberhez**, tárja fel önmagát és mutatja meg az emberré lett Fia által az Isten előtti hiteles emberi életet.

A kereszténység szelíden de határozottan állítja magáról a Jézus Krisztusba vetett hit által, „**nincs üdvösség senki másban**, mert nincs más név az ég alatt, amelyben üdvözülhetnénk,”⁷ csak Jézus neve. Azok akik még nem fogadták el az evangéliumot **különböző fokozatokban kapcsolódnak** Isten népéhez. Ezek közül is **különleges kapcsolata van a zsidósággal**, akikhez Isten először szólt. Más, nem keresztény vallásokkal ellentétben a zsidó hit már Isten kinyilatkoztatására adott válasz az Ószövetségben, és „Isten nem bánja meg kegyelmi adományát és meghívását.”⁸

A II. Vatikáni Zsinat a nem keresztény vallásokkal kapcsolatban a következőket állapította meg: minden nép egyetlen emberi közösséget alkot, egy az eredetük, Isten gondviselése pedig mindenre kiterjed.⁹

A többi vallás esetében az Egyház elismeri, hogy **rendelkeznek bizonyos meglátásokkal** az „igaz” Isten illetően, mivel Ő az aki mindenkinek életet, lehetet és mindent ad és Ő azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére eljusson. Ezért **az Egyház úgy tekinti** mindazt, ami jó és igaz fellelhető a vallásokban, „**mint az evangéliumra való előkészületet** és mint annak ajándékát aki megvilágosít minden embert hogy élete legyen.”¹⁰ Ám ezekben a vallásokban némely korlátok és tévedések is találhatók, amelyek eltorzítják bennük Isten képét.

A Mennyei Atya azért akarta összehívni az egész emberiséget **Fia Egyházában**, hogy legyen egy hely ahol **mindenki megtalálja egységét** és üdvösségét.

⁷ ApCsel 4,12.

⁸ Róm 11,29.

⁹ NA 1, *Nostra Aetate*, Nyilatkozat az Egyház és a nem keresztény vallások viszonyáról, II. Vatikáni Zsinat, 1965. október 28.

¹⁰ LG 16, *Lumen Gentium*, Dogmatikai konstitúció az Egyházról, II. Vatikáni Zsinat, 1964. november 21.

2.3 A vallásosság

A modern európai ember gyakran tétován áll a vallási megnyilvánulásokkal kapcsolatban. Inkább elemzése tárgyának tekinti a korunkban is meglévő primitív törzsi vallásosság szintjén élő emberek viselkedését. Mivel azonban **teljesen vallástalan ember nincs** az ember a vallási magatartás leleplezése közben (Nietzsche, Freud, Marx) nem képes teljesen megfosztani magát a misztikumtól a vallási jellegű magatartásformától. Teljesen vallástalan embert azonban nehéz találni. Környezetünk, gondolkodásmódunk, történelmünk, ünnepeink, életünk nagy állomásai **emlékeztetnek** sajátos **vallási viselkedésekre**, jóllehet ennek sokan nincsenek tudatában.

A vallási élményeket legtöbbször szimbólumok közvetítik. Az emberiség történetének kezdeti fokán nagyon sok ilyen szimbolikus tárggyal (oszlop, létra, hegy, fa, inda) és szimbolikus cselekménnyel találkozunk (megtisztulási rítusok, ünnepek, áldozatok). A vallási szimbólumok legtöbbször emberi magatartásformák is, bizonyos mozdulatok, cselekedetek, melyekkel kifejezzük élethelyzetünket. Szimbolikus jelentősége van a térdelésnek, az arcra borulásnak, a kitért vagy összetett kézzel való imádkozásnak és a kézrátételnek. A külső viselkedés mellett hangsúlyos szerep jut az emberi tulajdonságok szimbólummá emelésére vallási értelemben. Így a szív, a szem, a kéz átvitt értelemben jelentheti a szeretetet, a tisztaságot és a nyitottságot. Természetesen ezek a szimbólumok megfelelő környezeti és érzelmi körben más-más jelentést vehetnek fel.

Ezek a vallási szimbólumok majdnem minden vallásban megtalálhatók, mivel a vallás maga a természetfölöttire irányul, ezért szinte természetyszerűleg alakulnak ki olyan általánosan elfogadott jelek, amelyekkel azt akarjuk kifejezni, amit fogalmakkal a maga egészében teljesen nem tudunk meghatározni.

A vallási élmények istentiszteleti formákban mutatkoznak meg. Egy ilyen élmény az egész emberre– egyéni és közösségi magatartására egyaránt– hatással van és a vallásosság szertartásokban vagyis szimbolikus szavakban és gesztusokban nyilvánul meg.

Az istentisztelet bemutatásának **helye** a primitív vallásokban a hegycsúcson, fák, sziklák vagy források közelében alakult ki és általában egy istenjelenés (teofánia) is kapcsolódott a helyhez. A szent helyek mellett kialakult egy **szent idő**, az ünnepek ideje, amely különbözött a profán időtől. A vallásos ember tehát kétféle időben él és a kettő közül a szent idő a fontosabb, mivel a szent cselekedetek által túllép a profán időtartamon egy örök jelenbe.

A vallási élmények sajátossága, hogy általában közösségi szinten nyilvánulnak meg. A vallásban az ember nem egyedül, hanem másokkal együtt alakítja ki vallásos magatartását. **A vallási szokások kialakulása** nem egyetlen ember alkotása, hanem gyakran **hosszabb idő eredménye.**

Ha a **kereszténységet** a szó általánosan elfogadott értelmében **vallásnak nevezzük**, akkor benne is megtalálhatók azok a tulajdonságok, amelyek jellemzőek a vallásos viselkedésre: Isten keresése, akaratának felismerése, tiszteletének liturgikus kialakítása, egyéni és közösségi vallási tevékenységek.

Kérdések:

- 1. Mi a vallás fogalmának lehetséges meghatározása?*
- 2. Mit mond a vallás lényegéről Aquinói Szent Tamás?*
- 3. Mi az alapja a vallási jelenségeknek?*
- 4. Miért jelent kizárólagos utat a kereszténység?*
- 5. Mi a többi vallások értéke?*
- 6. Mi a vallásosság?*
- 7. Melyek a vallási szimbólumok?*
- 8. Mit nevezünk vallási helynek?*
- 9. Mit nevezünk szent időnek?*

3. A Szentírás

3.1. A Szentírás Isten igéje

Isten önmaga kinyilatkoztatását emberi szóra bízta, igazodott az emberi beszédmódhoz, hogy **kimondja önmagát**. A **Szentírás**, a szent hagyomány mellett a kinyilatkoztatás egyik forrása, azokat az isteni szavakat tartalmazza, melyeket **Isten a mi üdvösségünk érdekében le akart íratni** a szent iratokban.

3.2 Sugalmazás, tévedés nélküli tanítás

Ez a **Szentírás sugalmazott könyv**, mely által **Isten az igazságot hűségesen és tévedés nélkül tárja fel**. A Szentírás **szerzője** tehát **maga Isten és a Szentlélek** sugalmazása által lett írásba foglalva. **Ő sugalmazta a szent könyvek szerzőit**, mivel Isten embereket választott ki a szent könyvek elkészítésére. Őket használta fel, hogy saját képességeiket és erejüket latba vetve mint valódi szerzők foglalják írásba mindazt, de csak azt, amit **Ő akart**, miközben bennük és általuk **Ő maga működött**.¹¹

A keresztény hit jóllehet a Szentírásnak kiemelkedő jelentősége van, nem mondható a könyv vallásának, mert Isten szava, az élő és megtestesült Igéé. Ennek megértéséhez pedig az szükséges, hogy a Szentlélek megnyissa értelmünket az írások megértéséhez.¹²

¹¹ DV 11.

¹² Lk 24,45.

3.3 A Szentírás értelmezése

A Szentírás helyes értelmezésnél figyelni kell arra, hogy **az emberi szerzők mit akartak valójában mondani** és hogy Isten mit akart kinyilvánítani. Ügyelni kell az akkori idők és kultúrák adottságaira, a korra jellemző irodalmi műfajokra és elbeszélés-módozatokra. A legfontosabb alapelv, hogy **a Szentírást ugyan abban a Szentlélekben kell magyarázni, aki azt sugalmazta és aki által leírták.**¹³

Szem előtt kell tartani az egész Szentírás tartalmát és egységét, mert bár különbözőek a Szentírás könyvei, a középpontban Jézus Krisztus áll. Emellett számba kell venni **az egész Egyház élő hagyományát és a hit analógiáját**, vagyis a hit-hasonlóságot, amely az egyes igazságokat a kinyilatkoztatás egész tervébe illeszti.

A keresztény hagyomány többféle értelmet tulajdonít a Szentírásban foglalt isteni szónak. Az első a **szó szerinti értelem**, melynek az elemzésére a biblikus tudományok vállalkoznak. A második a **lelki értelem**, mely által Isten üdvözítő terve válik foghatóvá.

A Szentírás értelmezése végső fokon **az Egyházra van bízva**, mely egyedül hivatott Isten igéjének őrzésére és magyarázatára.

3.4 A Szentírás könyvei

Az Egyház az apostoli hagyomány alapján ítéli meg, hogy mely könyveket kell a Szentírás könyvei közé sorolni. A szent könyvek felsorolását „kánon”-nak nevezzük. Ez a felsorolás **46** könyvet számít az **ószövetségi** könyvek közé, **27**-et pedig az **újszövetség** könyveihez.

3.4.1. Az Ószövetség

Az Ószövetség a Szentírás elengedhetetlen része, könyvei Istentől sugalmazottak és örök érvényűek. **Az Ószövetség feladata az üdvrend előkészítése** volt, hogy hirdesse Krisztus messiási országának eljövetelét. Bár ezek a könyvek kevésbé tökéletes és időhöz kötött mozzanatok is tartalmaznak, mégis a keresztény hívőnek vallásos tisztelettel kell fogadnia, mert bennük az Istenről szóló tanítás és üdvösségünk misztériuma rejlik.

Teremtés könyve (Ter), Kivonulás könyve (Kiv), Leviták könyve (Lev), Számok könyve (Szám), Második törvénykönyv (MTörv), Józsué könyve (Józs), Bírák könyve (Bír), Rut könyve (Rut), Sámuel I. könyve (1Sám), Sámuel II. könyve (2Sám), Királyok I. könyve (1Kir), Királyok II. könyve (2Kir), Krónikák I. könyve (1Krón), Krónikák II. könyve (2Krón), Ezdrás könyve

¹³ DV 12.

(Ezdr), Nehemiás könyve (Neh), Tóbiás könyve (Tób), Judit könyve (Jud), Eszter könyve (Esz), Makkabeusok I. könyve (1Makk), Makkabeusok II. könyve (2Makk), Jób könyve (Jób), Zsoltárok könyve (Zsolt), Példabeszédek könyve (Péld), Prédikátor könyve (Préd), Énekek éneke (Én), Bölcsesség könyve (Bölcs), Sirák fia könyve (Sir), Izajás könyve (Iz), Jeremiás könyve (Jer), Siralmak könyve (Siralm), Bárak könyve (Bár), Ezekiel könyve (Ez), Dániel könyve (Dán), Ozeás könyve (Oz), Joel könyve (Jo), Ámosz könyve (Ám), Abdiás könyve (Abd), Jónás könyve (Jón), Mikeás könyve (Mik), Náhum könyve (Náh), Habakuk könyve (Hab), Szofonias könyve (Szof), Aggeus könyve (Agg), Zakariás könyve (Zak), Malakiás könyve (Mal);

3.4.2. Az Újszövetség

Isten üdvözítő terve az Újszövetség könyveiben mutatkozik meg a maga teljességében. E könyvek **az isteni kinyilatkoztatás végérvényes igazságát tárják fel**. Központi témájuk Jézus Krisztus, Isten megtestesült Fia, az Ő cselekedetei, tanítása, szenvedése, halála, feltámadása, megdicsőülése és egyházának kezdeti időszaka a Szentlélek munkálkodásával. Az összes szent iratok közül **kimagaslanak az evangéliumok**, mert elsősorban ezek tanúskodnak a megtestesült Igének, Urunknak és Üdvözítőnknek életéről és tanításáról.

Máté evangéliuma (Mt), Márk evangéliuma (Mk), Lukács evangéliuma (Lk), János evangéliuma (Jn), Apostolok Cselekedetei (ApCsel), Rómaiaknak írt levél (Róm), Korintusiaknak írt I. levél (1Kor), Korintusiaknak írt II. levél (2Kor), Galatáknak írt levél (Gal), Efezusiaknak írt levél (Ef), Filippieknek írt levél (Fil), Kolosszeieknek írt levél (Kol), Tesszalonikaiaknak írt I. levél (1Tessz), Tesszalonikaiaknak írt II. levél (2Tessz), Timóteusnak írt I. levél (1Tim), Timóteusnak írt II. levél (2Tim), Titusznak írt levél (Tit), Filemonnak írt levél (Filem), Zsidóknak írt levél (Zsid), Szent Jakab levele (Jak), Szent Péter I. levele (1Pét), Szent Péter II. levele (2Pét), Szent János I. levele (1Jn), Szent János II. levele (2Jn), Szent János III. levele (3Jn), Szent Júdás levele (Júd), Jelenések könyve (Jel).

3.4.3. A két szövetség egysége

Mindkét szövetségnek Isten a sugalmazója és szerzője, aki úgy rendezte, hogy **az Újszövetség benne rejtőzzék az Ószövetségben, az Ószövetség viszont az újban táruljon fel.**¹⁴

¹⁴ Szent Ágoston, *Qaest. in Hept*, 2,73, *Patrologia Latina* 34,623.

Krisztus ugyan *új* szövetséget alapított, az Ószövetség könyvei mégis egész terjedelmükben szerves részei az evangélium hirdetésének és teljes értelmüket az Újszövetségben kapják meg. Az Újszövetséget viszont megvilágítják és magyarázzák az ószövetségi jövendölések.

3.5. A Szentírás az Egyház életében

A Szentírás Isten igéjét tartalmazza és ennek tanulmányozása **a hittudomány lelke**. A szent könyvekben maga a Mennyei Atya fordul hozzánk és **táplálékot ad a lelki élet számára**. Az egész egyházi igehirdetést és magát a keresztény vallást is a Szentírás határozza meg. A Szentírás ismerete elengedhetetlenül szükséges az elkötelezett keresztény élethez, mert **aki nem ismeri a Szentírást, az nem ismeri Krisztust**.¹⁵

Kérdések:

- 1. Mi a Szentírás?*
- 2. Mit tartalmaz a Szentírás?*
- 3. Mit jelent a sugalmazás?*
- 4. Hogyan kell értelmezni a Szentírást?*
- 5. Mit jelent a hit analógia?*
- 6. Melyek az Ószövetség könyvei?*
- 7. Mi volt az Ószövetség feladata?*
- 8. Melyek az Újszövetség könyvei?*
- 9. Mit tárnak fel az Újszövetség írásai?*
- 10. Hogyan kapcsolódik egymáshoz az Ó- és az Újszövetség?*

4. A Tízparancsolat

A „tíz parancsolat” szószerint azt jelenti „tíz szó”¹⁶, melyet Isten a szent hegyen nyilatkoztatott ki Mózesnek. A Tízparancsolat **Isten és embertársunk szeretetének követelményeit foglalja magában**. Az első három parancs Isten szeretetére, a többi hét pedig embertársunk szeretetére vonatkozik. A Tízparancsolat az isteni kinyilatkoztatásnak a része, melyhez a józan ész is elvezetne, de a bűnös emberiségnek erre a kinyilatkoztatásra volt szüksége, hogy teljesen és biztosan megismerje a természetjogból fakadó kötelességeit, mivel a bűn állapotában értelmük elhomályosult és akaratuk rosszra-hajló lett. **Ezek a parancsok lényegileg változatlanok, mindig és mindenütt érvényesek**. Isten a Tízparancsolatot az ember szívébe véste.

¹⁵ Szent Jeromos, *Com. in Is*, Patrologia Latina 24,17.

¹⁶ Kiv 34,28; MTörv 4,13; 10,4.

4.1 Az első parancsolat: Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!

Az egyetlen és igaz Isten elsőként Izraelnek tárta fel dicsőségét. Az ember hivatása és igazsága Isten kinyilatkoztatásához kötődik. Az első parancs magában foglalja a hitet a reményt és a szeretetet. Isten szavát tökéletes hittel és bizalommal kell fogadni. Remélni kell, hogy Isten megadja azt a képességet, hogy parancsainak megfelelően tudjon cselekedni. Az első parancsolat megköveteli, hogy **mindenekfelett szeressük Istent** és érte és miatta az ő teremtményeit is. A szeretet arra ösztönöz, hogy **megadjuk Istennek amivel mint teremtmények tartozunk neki. Vagyis az imádást**, amellyel elismerjük, hogy Ő az Isten a Teremtő, a Megváltó, mindenek Ura. Ugyanakkor alázattal elismerjük a teremtményi voltunk kicsiségét, aki csak Isten által létezik.

Az első parancs ellen vétünk a babona, bálványimádás, jövendölés és mágia, a vallástalanság, az ateizmus és a közömbösség által.

4.2 A második parancsolat: Isten nevét hiába ne vedd!

A második parancsolat előírja az Úr nevének tiszteletét. **Ez a tisztelet kifejezi mindazt, ami Isten titkát megilleti** és amelyet ez a név felidéz, **mert az Úr neve szent**. A hívőnek tanúságot kell tennie azzal, hogy megvallja hitét.

Ugyanakkor Isten mindenkit nevén szólít. Minden ember neve szent, mert a név a személyiség képe. Tiszteletet követel, mert hordozójának méltóságát fejezi ki. A keresztségben kapott név egyúttal a kereszteny misztériumot is kifejezi, mert a megkeresztelt Isten kegyelmét hívja segítségül, amikor a választott név közbenjárásra segíti életében. A kapott név az örökkévalósághoz tartozik.

A második parancsolat megtiltja, hogy visszaéljünk Isten nevével, vagyis tiltja: Isten, Jézus Krisztus, Szűz Mária és a szentek nevének helytelen használatát. Az Isten nevében másoknak tett ígéret elkötelezi az isteni becsületet, hűséget, igazságot, hatalmat, ezért méltó tiszteletben kell tartani. A káromkodás ellentétben áll Isten és az Ő szent neve által tanúsítandó kötelező tisztelettel. Súlyos bűn.

4.3 Harmadik parancsolat: Az Úr napját szenteld meg!

A harmadik parancsolat, mely a hetedik nap az Úrnak szentelt pihenés napja. A Szentírás ezzel a teremtsre emlékezik: „az Úr ugyanis hat nap alatt teremttette az eget és a földet...a hetedik napon azonban megpihent.”¹⁷ Ha **Isten megpihent a hetedik napon, az embernek is meg kell pihennie**, mert Isten tettei példaképpül szolgálnak az emberi cselekvés számára. **Az Úr napja** egyúttal

¹⁷ Kiv 20,11.

Izrael szabadulásának napja is az egyiptomi szolgaságból. A szombati pihenőnap a szövetség jele lett. **A keresztények számára a feltámadás napja**, az új teremtés és az új pihenőnap, vagyis **a vasárnap**. Ez lett a legelső nap, a legelső ünnep, az Úr napja (*dies dominica*), amikor Jézus Krisztus feltámadt a halottak közül.

A vasárnap határozottan különbözik a szombattól, mivel Krisztus húsvétjában a vasárnap beteljesíti a zsidó szombat lelki igazságát és meghirdeti az ember nyugalma Istenben. A vasárnap átveszi az ószövetségi előírás ütemét és szellemét azáltal, hogy minden héten megünnepli a Teremtőt és népének Megváltóját. Az Egyház parancsa pontosítja az Úr törvényét: **„A vasárnapot és az egyházi ünnepeket szentmisével és munkaszünettel szenteld meg.”** Akik szándékosan távol maradnak kötelezettségüktől, súlyos bűnt követnek el.

4.4 Negyedik parancsolat: Atyádat és anyádat tiszteld!

A második mózesi kőtábla a negyedik parancssal kezdődik. Ez határozza meg a szeretet sorrendjét. **Isten azt akarta, hogy őutána szüleinket tiszteljük, akiknek az életet köszönhetjük**, és akik nekünk Isten ismeretét továbbították. Kötelesek vagyunk azokat tisztelni, akiket Isten a mi javunkra saját tekintélyével ruházott fel.

A negyedik parancsolat ugyanakkor vonatkozik a rokoni kapcsolatokra is és kiterjed a szülők, gyámok, tanárok, főnökök, köztisztviselők, kormányzók és a haza iránti köteleességekre, akik mások vagy az emberek közössége felett hatalmat gyakorolnak.

A negyedik parancsolat figyelmezteti a gyermekeket szüleik iránti felelősségükre. Amennyire csak tudnak anyagi és erkölcsi támogatást kell nyújtaniuk öreg napjaikban.

4.5. Ötödik parancsolat: Ne ölj!

Az emberi élet szent, mert kezdeteitől fogva Isten teremtető cselekedetét hordozza és örökre különleges kapcsolatban marad Teremtőjével, mint egyetlen céljával. **Egyedül Isten az élet Ura**, annak kezdetétől egészen a végéig. Senki és semmilyen körülmények között nem tulajdoníthatja magának a jogot, hogy közvetlenül ártatlan emberi életet pusztítson el.¹⁸

Az ötödik parancsolat elleni súlyos bűn a közvetlen és szándékos emberölés, a terhesség megszakítás, az eutanázia és az öngyilkosság.

¹⁸ *Donum Vitae*, Instrukció a születő élet kezdetéről, (1987) Bevezetés, 5-2.

4.6 Hatodik parancsolat: Ne paráználkodj!

Isten szeretet. Megéli magában a közösség és a szeretet titkát. Amikor a férfiból és nőből álló emberiséget saját képmására megalkotta, Isten hivatást bízott rá és ezzel együtt a szeretetnek és közösségnek megfelelő képességgel és felelősséggel is ellátta. **A nemiség az emberi személy testi és lelki egységének minden összetevőjére kihat**, különösen érinti az érzelmi életet, a szeretet és az élet továbbadásának képességét és tágabb értelemben azt a készséget, hogy közösségi kapcsolatot teremtsen másoknak. Minden embernek, nőnek és férfinak egyaránt fel kell ismernie, el kell fogadnia szexuális identitását. A testi, erkölcsi és lelki különbségek és egymás kiegészítése a házasság javára és a családi élet kibontakozására irányul.

A tisztaság a nemiség sikeres integrálását jelenti a személyiségben és ezáltal az ember testi és szellemi valójának belső egységét. A tisztaság magában foglalja az önuralom gyakorlását, mértékletességet mely egy hosszan tartó feladat.

A tisztaság elleni vétkek: a paráznaság, az önkielégítés, a pornográfia, a prostitúció, a nemi erőszak és a homoszexualitás. A házasság méltósága ellen a házasságtörő követ el súlyos bűnt.

4.7 Hetedik parancsolat: Ne lopj!

A hetedik parancsolat tiltja a más javainak igazságtalan eltulajdonítását és annak megtartását, vagy hogy embertársaink javaival szemben bármilyen módon igazságtalanságot kövessünk el. A földi javak és az emberi munka gyümölcseinek kezelésében igazságosságot és szeretetet ír elő. A közjó érdekében megköveteli a javak rendeltetésének egyetemes tiszteletét és a magántulajdonhoz való jogot. **A keresztény élet törekszik e világ javait Istennek és a felebaráti szeretetnek alárendelni.**

A személyek és tulajdonuk elleni bűnök a lopás, az ígérek és szerződések megsértése. Valamint az olyan cselekedetek és vállalkozások, melyek emberi lények leigázásához vezetnek.

Az Egyház szociális tanítása az evangéliumból kiindulva alapelveket nyújt a további gondolkodáshoz, az emberi együttélés keretein belül. Az embernek joga van a munkához, a gazdasági kezdeményezésekhez és a jogos bérhez.

4.8. Nyolcadik parancsolat: Ne hazudj, és mások becsületében kárt ne tégy!

A nyolcadik parancsolat tiltja az igazság elferdítését a másokkal fennálló kapcsolatainkban. Ez az erkölcsi törvény a szent népnek abból a hivatásából következik, hogy tanúskodjon Istenéről, aki maga az igazság, és aki az igazságot

akarja. **Az igazság elleni bűnök** szóval és cselekedettel annak a megtagadását fejezik ki, hogy elkötelezzük magunkat az erkölcsi rend mellett: **Isten elleni alapvető hűtlenséget fejeznek ki és ebben az értelemben, aláássák a szövetség alapjait.**

Az igazság elleni bűnök: a hazugság, a hamis tanúság és a hamis eskü, a megszólás és rágalmazás, a meggondolatlan ítélet, a hízélgés, talpnyalás, vagy elnézés, a dicsekvés vagy kérkedés. A gyónási illetve a szakmai titok megsértése.

4.9. Kilencedik parancsolat: Felebarátod házastársát ne kívánd!

Szent János apostol a sóvárgásnak és a bűnös vágyakozásnak három fajtáját különbözteti meg: a test kívánságát, a szemek kívánságát és az élet kevélységét.¹⁹ A kilencedik parancsolat a test kívánságát tiltja. A tizedik a mások javainak megkívánását. **A bűnös vágyakozás** jelentheti az emberi vágyakozás minden erőteljes formáját, **felborítja az ember erkölcsi képességét, gátolja az emberi értelem munkáját, és arra ösztönzi, hogy bűnt kövessen el.** Már azzal, hogy az ember összetett lény, vagyis test és lélek egysége, van benne bizonyos feszültség a lélek és a test között, ahol a törekvések bizonyos harca játszódik le.

A szív az erkölcsi személyiség helye.²⁰ A test vágyai ellen folytatott harc a szív megtisztulásán és a mértékletességen keresztül vezet. Ez megkívánja az imát, a tisztaság gyakorlását, a szándék és a tekintet tisztaságát. Bár a keresztség megadja a bűneinktől való megtisztulás kegyelmét, mégis továbbra is küzdeni kell a test kívánsága és a rendetlen vágyak ellen.

4.10. Tizedik parancsolat: Mások tulajdonát ne kívánd!

A tizedik parancsolat kifejti, vagy kiteljesíti a kilencediket, amely a test kívánságára vonatkozik. Valójában ez a parancsolat a szív szándékán nyugszik, mely gyakran nem tartja meg az ésszerű mértéket, és gyakran arra ösztönöz, hogy **jogtalanul megkívánjuk azt, ami nem jár nekünk és másé, vagy másnak jár.** A tizedik parancsolat tiltja a mohóságot, a földi javak mértéktelen elsajátításának vágyát, valamint a rendetlen kapzsiságot, a gazdagság és a hatalom iránt érzett szenvedélyes érzést.

E parancsolat egyúttal megkívánja, hogy száműzzünk az emberi szívből minden irigységet, mely gyakran a gögből ered.

Kérdések:

1. Mit foglalnak magukban a Tízparancsolat előírásai?

¹⁹ 1Jn 2,16.

²⁰ Mt 15,19.

2. *Mikor és meddig érvényesek Isten parancsai?*
3. *Mit jelent az Istenszeretet? Hogyan vétünk az 1. parancs ellen?*
4. *Mit jelent Isten nevének tisztelete? Hogyan vétünk a 2. parancs ellen?*
5. *Mit jelent az Úrnak szentelt pihenés? Hogyan vétünk a 3. parancs ellen?*
6. *Miért kell szüleinket tisztelni? Hogyan vétünk a 4. parancs ellen?*
7. *Miért egyedül Isten az élet Ura? Hogyan vétünk az 5. parancs ellen?*
8. *Mit jelent a nemiség? Hogyan vétünk a 6. parancs ellen?*
9. *Mit jelent a tulajdon tisztelete? Hogyan vétünk a 7. parancs ellen?*
10. *Mit jelent az igazmondás? Hogyan vétünk a 8. parancs ellen?*
11. *Mit jelent a bűnös vágyakozás? Hogyan vétünk a 9. parancs ellen?*
12. *Mit jelent a rendetlen vágyak elleni küzdelem?*
Hogyan vétünk a 10. parancs ellen?

II. A tanítás alapjai

A hit az egész ember személyes kötődése az önmagát kinyilatkoztató Istenhez. Kettős irányulást hordoz: a személy és az igazság vonatkozásában. Elfogadom az igazságot, Isten személyébe vetett bizalom révén. **A hit szükséges az üdvösséghez,** mely Isten természetfölötti ajándéka. Mi hisszük mindazt, amit Isten szava, akár írott, akár áthagyományozott formában tartalmaz, és amit az Egyház elénk tár, hogy higgyük, mint isteni kinyilatkoztatást.

Az apostoli Egyház kezdettől fogva kifejezésre juttatta a maga hitét rövid megfogalmazásokban, amelyek mértékül szolgáltak mindenki, elsősorban a keresztségre jelöltek számára. **A hitről szóló összefoglalásokat hitvallásoknak nevezzük,** *Credo*-nak (Hiszekegy), mert első szavai ezek: „hiszek”. A legősibb ilyen hitvallás a római Egyház ősi keresztségi hitvallása (160k.), az *Apostoli hitvallás* a IV. századra megy vissza.

A z a p o s t o l i h i t v a l l á s

Hiszek egy Istenben,
mindenható Atyában,
mennynek és földnek Teremtőjében.
És Jézus Krisztusban,
az ő egyszülött Fiában,
a mi Urunkban;
aki fogantatott Szentlélektől,
született Szűz Máriától;
szenvedett Poncius Pilátus alatt;
megfeszítették, meghalt és eltemették.
Alászállt a poklokra,

harmadnapon feltámadt
a halottak közül;
fölment a mennybe,
ott ül a mindenható Atyaisten jobbján;
onnan jön el ítélni élőket és holtakat.
Hiszek a Szentlélekben.
Hiszem a katolikus Anyaszentegyházat;
a szentek közösségét,
a bűnök bocsánatát,
a test feltámadását
és az örök életet.
Ámen.

1. Isten személye

A hitvallás Istennel kezdődik, annak állításával: „**hiszem, hogy létezik Isten**”. A hitvallás minden állítása, tétele (ágazata) Istent ismerteti meg egyre jobban, aki fokozatosan nyilatkoztatta ki magát az emberek előtt. Isten egyetlen, nincs több Isten, csak egy. **A hívő ember nem csak valamit hisz, hanem valakiben**, vagyis rábízta magát egy személyre. Isten a következő szavakkal nyilatkoztatta ki magát Izraelnek: „Halld Izrael, az Úr a mi Istenünk, az egyetlen Úr! Szeresd Uradat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből”.²¹ **Isten megismertette velük saját nevét**, mert Ő nem névtelen erő, hanem élő isteni személy: „**Én vagyok, aki van.**”²² E titokzatos név: *Jahve*, Isten titkára mutat. Ő felette áll mindennek, amit felfogni vagy kimondani lehet, Ő a rejtőző Isten, az Ő neve kimondhatatlan, Ő az az Isten, aki maga jön közel az emberekhez. Isten a lét és minden tökéletesség teljessége, kezdet és vég nélkül. Minden teremtmény tőle kapta azt, amit birtokol. Egyedül Ő az, aki saját létevel azonos.

Megvallani, hogy „**Jézus az Úr**”, a keresztény hit sajátja. Ez nincs ellentétben az egyetlen Istenbe vetett hittel. A Szentlélekről „az Úrról és Éltetőről” vallott hit nem visz bele semmiféle megosztást az egyetlen Istenbe.

1.1. A Szentháromság Isten kinyilatkoztatása

A keresztényeket az Atya és a Fiú és a Szentlélek „nevére” keresztelik meg és nem az ő „neveikre”, mert hogy csak egy Isten van: **a mindenható Atya és az ő egyetlen Fia és a Szentlélek: a Szentháromság**. A Szentháromság hitünk és keresztény életünk központi misztériuma, magának Istennek a titka.

²¹ MTörv 6,4-5.

²² Kiv 3,13-15.

1.1.2. Az Atya

A hitvallás Istent Atyának nevezi, mert Ő **mindennek az elsődleges forrása** és természetfölötti tekintélye, de Ő ugyanakkor **jóságos és minden gyermeke iránt szeretettel teljes**. Isten azonban az emberi nemek közötti különböztetés fölött áll, Ő ugyanis nem férfi vagy nő, - Ő az Isten. Felette áll az emberi atyaságnak és anyaságnak is. Bár ezeknek Ő az eredete és mértéke.

1.1.3. Jézus és az Atya

Az Atya kimondta Önmagát a Fiúban és elküldte a világ megváltására. Jézus a Fiúisten, a második isteni személy, aki értünk emberré lett. Jézus eddig még ismert értelemben nyilatkoztatta ki, hogy Isten Atya és az Ő Atyja: **„Senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, ahogy senki sem ismeri az Atyát, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú Őt ki akarja nyilatkoztatni.”**²³

1.1.4. A Fiú és a Szentlélek

Jézus húsvét előtt kijelentette, hogy **„egy másik vigasztalót”, a Szentlelket fogja elküldeni**. Ő már ott működött a teremtésben, szólott a próféták szavával, most pedig elvezet bennünket a teljes igazságra. Jézushoz és az Atyához viszonyítva Ő egy másik isteni személy, aki kinyilatkoztatta az Atyát és a Fiút.

1.1.5. A Szentháromság megvallása

A Szentháromságról szóló kinyilatkoztatott igazságot kezdettől fogva megtaláljuk az Egyház élő hitének gyökerénél, mindenek előtt a keresztség kiszolgáltatásában. **Mi nem három istent vallunk, hanem egy Istent három személyben**. Az isteni személyek valóban különböznek egymástól, ugyanakkor egymással vonatkozásban vannak. Istenben a három személyt a tökéletes ajándékozó szeretet teszi eggyé. Az egész üdvtörténet a három isteni személy közös műve. A hívő élet végső célja is az, hogy minden ember tökéletes egységre jusson a boldogító Szentháromsággal.

Kérdések

- 1. Mi a hitvallás?*
- 2. Melyik az Egyház legősibb hitvallása?*

²³ Mt 11,27.

3. *Mit jelent a hívő ember hite?*
4. *Hogyan mutatkozott be az Isten?*
5. *Mi a Szentháromság?*
6. *Ki az Atya?*
7. *Kicsoda Jézus Krisztus?*
8. *Ki a Szentlélek?*
9. *Mi teszi eggyé Istenben a három személyt?*

2. A Mindenható és Teremtő Isten

2.1 A Mindenható

Az összes isteni tulajdonságok közül egyedül Isten mindenhatósága szerepel a hitvallásban. **Ez a mindenhatóság egyetemes**, mert Isten, aki mindent teremtett, mindent kormányoz és mindenre képes: szerető Isten, a Mi Atyánk. Az isteni mindenhatóság nem önkényes, mert Istenben a bölcsesség és az igazságosság egy és ugyanaz. Hitünket próbára teheti a rossz és a szenvedés megtapasztalása, ám a hit mégis képes követni kifürkészhetetlen útjait. Istennél semmi sem lehetetlen. **Mindenhatóságát leginkább azzal mutatta meg, hogy Fiát aki vállalta a halált feltámasztotta** s a Megváltás által bűneinkből minket is megtérít és kegyelmével megszilárdít.

2.2 A Teremtő

„Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet.”²⁴ A hitvallás megismétli a Szentírás szavait és ezzel feltárja **hogyan az üdvtörténet kezdete és Isten megváltó tervének alapja a teremtés**. A teremtés, **Jézus Krisztusban érte el csúcspontját**, Ő világítja meg célját, mert Isten már kezdetben tekintettel volt a Krisztusban való új teremtésre.²⁵ A Teremtő Isten biztosan felismerhető művein keresztül az emberi értelem fényénél még akkor is, ha ezt a megismerést gyakran eltorzítják. Isten fokozatosan tárta fel népe előtt a teremtés titkát.

2.2.1 A teremtés

A teremtés csak az első lépés volt a szövetség felé, amellyel **Isten megmutatta mindenható szeretetét**.²⁶ Később a próféták jövődöléseiben a zsoltárok imáiban és a bölcsességi iratokban jutott kifejezésre a teremtés

²⁴ Ter 1,1.

²⁵ Róm 8, 18-23.

²⁶ Ter 15,5; Jer 33,19-26.

igazsága. A sugalmazott szerzők a Szentírás elejére helyezték a teremtés elbeszélését, ahol ünnepélyes nyelven szólnak a teremtés eredetéről, céljáról, rendjéről, az ember hivatásáról a bűn drámájáról és az üdvösség reményéről.

2.2.2 A teremtés a Szentháromság műve

A teremtés elbeszélése valójában Krisztus fényében olvasva világosodnak meg, mert **Isten mindent Fia által teremtett**. Már az Ószövetség azt sugallja, hogy a Fiú és **a Szentlélek is teremtő tevékenységgel rendelkezik**. Ezért a Teremtés a Szentháromság közös műve. Isten dicsősége lesz nyilvánvaló a teremtett világ által.

2.3 A teremtés titka

Isten bölcsessége szerint teremtette a világot nem kényszerítette erre semmi. Isten szabadon „a semmiből” teremtett.²⁷ Az isteni jóság folytán a teremtés részesedik ebben a jóságban: „és Isten látta, hogy az jó.”²⁸ A vallásos világnézet szerint a látható világ és annak csodálatos rendje nem jöhetett létre magától. A világot és benne mindent, tehát az anyagot is Isten teremtette és rendezte.

2.4 Az ég és a föld

A mennynek és a földnek Teremtője kifejezés arra utal, hogy mindaz, ami létezik, vagyis **az egész teremtés Isten által jött létre**. A menny egyúttal a szellemi lények létezését jelöli, akik az angyalok; a föld pedig a látható világra mutat, mely az emberek világa.

2.5 Az ember

„Isten megteremtette az embert saját képmására, az Isten képmására teremtette őt, férfinek és nőnek teremtette őket.”²⁹ A teremtésben az ember egyedülálló helyet foglal el: ő „az Isten képmása”.

A látható teremtmények között **csak az ember képes arra, hogy megismerje és szeresse Teremtőjét**, egyetlen teremtmény a földön, akit

²⁷ 2Mak 7,22-23, 28.

²⁸ Ter 1,4.

²⁹ Ter 1,27.

önmagáért akart az Isten, egyedül csak az ember nyert meghívást arra, hogy részesüljön Isten életében. Ez az alapja méltóságának.

2.5.1. Az Isten képmása

Mivel az Isten képmása, az emberi egyénnek **személyi méltósága van**, ezért nem valamiféle dolog, hanem valaki. **Képes arra, hogy megismerje önmagát**, uralma legyen önmaga felett, **szabadon átadja magát** és közösségre lépjen más személyekkel és arra nyert meghívást, hogy szövetségre lépjen saját teremtményével.

Isten mindent az emberért teremtett, de egyedül a megtestesült Ige misztériumában kapja meg igazi fényét az ember élete. A közös eredet alapján **az emberi nem egységet alkot**, mert Isten „egy őstől származtatja a nemzedékeket.”³⁰

2.5.2. A test és a lélek egysége

Az emberi személy, ami az Isten képmására teremtett, a test és a lélek egysége. **A lélek az életet jelöli**, az egész emberi személyt, **mely által az ember leginkább Isten képmása. Az ember teste is részesedik az istenképiség méltóságában**, s mivel a lélek élteni, az emberi személy arra rendeltetett, hogy a Szentlélek temploma legyen.

2.5.3. A férfi és a nő

A férfinek és a nőnek **egyazon eltörölhetetlen méltósága van**, amit Istentől, a Teremtőjüktől kaptak. **A férfi és a nő Isten képmása.** Isten együtt teremtette őket, ezért a férfi és a nő Isten akaratából egymásért vannak. Azt a feladatot kapták, hogy „uralkodjanak” a földön, mint Isten „helyettesei”.

Az első ember jónak teremtett, a Teremtőjével, önmagával és az egész teremttel összhangban élt. Ha ez a **bensőséges kapcsolat** megmaradt volna, az embernek nem kellett volna sem meghalnia, sem szenvednie. Ezt az eredeti összhangot nevezzük **„paradicsomi állapotnak”**.

2.6. A bűn

Az emberiség történelmében jelen van a bűn. **A bűn ténye csak az isteni kinyilatkoztatásban értelmezhető.** A bűn visszaélés azon szabadsággal, amit az Isten az emberi személyeknek adott, hogy szeretni tudják Őt és egymást. A

³⁰ ApCsel 17,26.

bűn igazi lényege abban áll, hogy **az ember Istent elutasítja**, vele szembehelyezkedik.

2.6.1. Az ember bukása

Az eredeti bűn lényeges hitigazság, melyet az Ószövetségben élő nép a Teremtés könyve elbeszélése világít meg, de valójában ennek igazi súlya csak Jézus Krisztus halálában és feltámadásában tárult fel. A bűnbeesés története képes beszédet használ, mondanivalója: **az ember történelmének kezdetén elbukott. Ez az eredeti bűn**, melyet ősszüleink szabad elhatározásukkal követtek el.³¹

2.6.2. Az angyalok bukása

Ősszüleink engedetlensége háttérben ott áll **a kiértő szava**, mely az irigység folytán **az embert a halálba taszítja**.³² A Szentírás és az Egyház hagyománya ebben a létezőben **egy bukott angyalt lát, akit Sátánnak, vagy ördögnek nevez**.³³ Az Egyház azt tanítja, hogy ez kezdetben jó angyal volt, de más angyalokkal együtt magától vált gonosszá. Az angyalok bűne szellemi döntés volt, amikor elutasították Istent és az ő Országát. A Sátán, a Gonosz lélek **bár tiszta szellem, de mindig csak teremtmény marad. Hatalma nem végtelen**. Nagy titok, hogy Isten miért engedi meg a Sátán tevékenységét, de tudjuk, hogy „az istenszeretőknek minden a javára válik”.³⁴

Kérdések

- 1. Mit jelent Isten Mindenhatósága?*
- 2. Miért nevezzük Teremtőnek az Istent?*
- 3. Miért történt a Teremtés?*
- 4. Mely isteni Személyek vettek részt a Teremtésben?*
- 5. Mi a Teremtés titka?*
- 6. Miért nevezzük Istent a menny és a föld Teremtőjének?*
- 7. Miért teremtett Isten embert?*
- 8. Mi az ember személyi méltósága?*
- 9. Mit tükröz az emberi személy összetettsége?*
- 10. Mi méltósága a férfinak és a nőnek?*
- 11. Mi az a „paradicsomi állapot”?*
- 12. Mi a bűn?*
- 13. Mi az eredeti bűn?*

³¹ Ter 3.

³² Bölcs 2,24.

³³ Jn 8,44; Jel 12,9.

³⁴ Róm 8,28.

14. *Hogyan értelmezhető az angyalok bukása?*

15. *Ki a Gonosz lélek?*

3. Jézus Krisztus személye

A keresztény hit átadása elsősorban Jézus Krisztus meghirdetése, amely az embereket arra vezeti, hogy higgyenek benne. **A hitvallás egy személyről, a Názáreti Jézus Krisztusról szól, aki szenvedett és meghalt értünk, s miután feltámadt, állandóan velünk él.** Egyedül Jézus Krisztus képes rá, hogy az embert a Szentlélekben eljuttassa az Atya szeretetére, és részt adjon a Szentháromság életéből.

3.1. Jézus

Jézus héberül azt jelenti: **„Isten megszabadít”**. Isten Jézusban foglalja össze egész üdvösségtervét az emberek javára. Megszabadítja népét a bűntől, mert a bűn mindig Isten ellen elkövetett sértés. Ezért egyedül Ő tudja azt feloldozni. Jézus neve továbbá azt jelenti, hogy Isten neve jelen van az Ő Fia személyében, mert egyedül ez az isteni Név adhat egyedül üdvösséget.

3.2. Krisztus

A héber **„Messiás”** szó görög fordításából származik a Krisztus szó, amely annyit jelent: **fölkent**. Ez csak akkor válik Jézus nevévé, amikor tökéletesen teljesítjük azt az isteni küldetést, amelyet ez a név jelent. Az Ő örök messiási fölkenése földi életének idején nyilvánult ki, a Jánostól fölvetett keresztségben. Jézus elfogadta a Messiási címet, amelyhez joga volt, de nem minden főntartás nélkül, mert kortársai számára ennek politikai felhangja volt.

3.3. Isten Fia emberré lett

Miért lett az Ige testté? Azért, hogy **minket Istennel kiengesztelve üdvözítsen**, s így megismerjük Isten szeretetét. A megtestesülés által Isten Fia valóban emberré lett, miközben valóban Isten maradt. **Jézus Krisztus valóságos Isten és valóságos ember**. Isteni és emberi természete van, de Ő isteni személy.

3.4. Mária szerepe a megtestesülésben

Az Ószövetség előkészítette Mária küldetését. Éva engedetlensége ellenére azt az ígéretet kapta, hogy ivadéka győzni fog a gonosz felett, és hogy minden élő anyja lesz. Ahhoz, hogy **Mária az Üdvözítő Anyja** legyen, Isten

különleges módon megajándékozta, mert „ő a kegyelemmel teljes”. Máriának szükséges is volt Isten kegyelmére ahhoz, hogy hitének szabad beleegyezését adja. Akit ő fogant, mint embert, a Szentlélektől, és aki test szerint az ő Fia lett, nem más, mint az Atya örök Fia, a Szentháromság második személye, s így Mária valóban Isten anyja.

3.5. Jézus élete

Jézus életére vonatkozóan a hitvallás csak a megtestesülés és a húsvét misztériumát említi, de nem beszél Jézus rejtett és nyilvános életének eseményeiről. Jézus egész életében **példaképnek mutatta önmagát**, arra hív, hogy tanítványai legyünk, kövessük Őt, hogy benne éljünk, és Ő mibennünk.

Isten Fiának eljövetelét **Keresztelő Szent János, az előfutár** készített elő, aki tanúságot tett róla, hogy már közénk érkezett. Életének legnagyobb részében Jézus osztozott az emberek nagy többségének élethelyzetében, ami a feltűnés nélküli, hétköznapi élet. Anyja és nevelőapja iránti engedelmességével teljesítette a negyedik parancsolatot, mely földi megnyilvánulása a Mennyei Atya iránti gyermeki engedelmességének.

Jézus nyilvános működésének kezdete a Jordánban való megkeresztelkedése. Ezzel jelzi, hogy **teljesen aláveti magát Atyja akaratának** és elfogadja bűneink bocsánatára, szeretetből a halálba való megkeresztelkedést. Az evangéliumok beszámolnak arról, hogy ezután egy időre a lélek által ösztönözve a pusztába ment, ahol **a Sátán háromszor megkísértette**, de Ő visszautasította ezeket a támadásokat. Jézus mint Messiás, az Isten Fia, ellentétben áll azzal, amit a Sátán felkínált neki és ahogyan Őt az emberek elképzelték. Ő azonban számunkra is legyőzte a kísértőt.

Jézus **igehirdetésének középpontjában az Isten Országá** áll. Ide minden ember meghívást kap, aki befogadja Jézus tanítását. **A csodák és a jelek nyilvánvalóan bizonyították, hogy Jézus a megígért Messiás.**

Nyilvános életének kezdetén **tizenkét férfit választott ki**, akiket apostoloknak nevezett el, hogy vele legyenek és részt vegyenek küldetéséből. Hatalmat adott nekik és elküldte őket, hogy hirdessék Isten Országát és gyógyítsák meg a betegeket. **Péterre különleges hatalmat bízott**, az Egyház kormányzását.

Attól a naptól fogva, hogy Péter megvallotta, hogy Jézus a Krisztus, az élő Isten Fia, Jézus **tudatosan készült a Jeruzsálemben reá váró szenvedésekre**. Jézus **színeváltozásának titokzatos eseménye** megerősíti az apostolokat, amikor egy pillanatra **megmutatta isteni dicsőségét**. Jeruzsálemben történt bevonulása kinyilvánítja az Ország eljövetelét, melyet a Messiás Király halálának és feltámadásának húsvétjával beteljesít.

Kérdések

- 1. Mit mond a hitvallás Jézus Krisztusról?*
- 2. Mit jelent Jézus neve?*
- 3. Mit jelent a Krisztus szó?*
- 4. Miért lett az Isten emberré?*
- 5. Mi volt Mária szerepe az üdvösség történetében?*
- 6. Melyek Jézus életének főbb állomásai?*

4. A megváltás

A keresztény igehirdetés középpontjában Krisztus keresztiének és feltámadásának húsvéti titka áll. Az apostolok, az Egyház és minden hívő feladata, hogy ezt az örömhírt hirdesse a világban, mert ebben ment végbe a megváltás.

4.1. Jézus szenvedése

Jézus tudatosan készítette elő tanítványait, amikor **háromszor is megjövendölte szenvedését.** Erőszakos halála nem a véletlen műve volt, hanem Isten üdvösségtervének titokzatos teljesülése. **A „szenvedő szolga” sorsát előre megjövendölte az Írás,** akinek a halála majd megszabadítja az embert a bűn rabságából.³⁵

4.2 Jézus halála

Szent Pál nyilvánosan hirdeti hitvallásában, hogy Krisztus meghalt bűneinkért, az Írás szerint.³⁶ **Jézus megváltó halála beteljesítette a Szenvedő Szolgáról szóló jövendölést.** Az eredeti bűn következtében az emberi bűnök büntetése a halál. Jézus azonban nem ismerte a büntetést, mivel Ő sohasem vétkezett, **megváltó szeretetében viszont magára vállalta bűneinket,** hogy halála által kibéküljünk az Istennel. **Krisztus kivétel nélkül minden emberért meghalt.** Kínszenvedését és halálát szabadon vállalta, az Atya és mindazok iránti szeretetből, akiket az Atya meg akar váltani.

Az utolsó vacsorán, a kínszenvedése előtti estén Jézus **elővételezte életének szabad feláldozását,** amikor így szólt: „Ez az én testem, mely értetek

³⁵ Iz 53,11.

³⁶ 1Kor 15,3.

adatik”,³⁷ „ez az én vérem a szövetségé, amely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.”³⁸

Üdvösségtervében Isten úgy rendelkezett, hogy **Fia megismerje a halál, a test és a lélek szétválásának állapotát**, attól a pillanattól kezdve, amikor a keresztfán kilehelte a lelkét, addig a pillanatig, amíg feltámadt. A halott Krisztusnak ez az állapota a sír és a pokolra szállás misztériuma. Nagyszombat titka az, hogy a sírba helyezett Krisztus kinyilvánítja Isten szombati nagy nyugalmát, az emberek üdvözítésének befejezés után.

Krisztus alászállása a poklokra az üdvösség hirdetésének teljességéhez tartozik. Krisztus leszáll a halál mélységébe, **hogy a halottak meghallják az Isten Fia szavát és életük legyen**. Jézus megismerte a halált, mint minden ember, és eljutott hozzájuk lelkével a halottak honába. De ő úgy szállt le oda, mint Üdvözítő **hirdetve az örömhírt** azoknak **az igaz lelkeknek**, akik öelötte éltek.

4.3 Jézus feltámadása

Krisztus feltámadása az Ószövetség ígéreteinek beteljesítése. **Jézus istenségét feltámadása által igazolta**. Halálával megszabadított minket a bűntől, feltámadásával pedig új életet, megigazulást adott nekünk.

Krisztus feltámadása **valóságos esemény**, amelynek történelmileg tapasztalt megnyilvánulásai voltak. A Feltámadott közvetlen kapcsolatban állt tanítványaival: érintették őt, együtt étkezett velük. **Feltámadott teste**, amiben előttük megjelent, **ugyanaz, mint amiben szenvedett** és keresztre feszítették, mert szenvedéseinek jegyét most is hordozza, de már a dicsőséges test új tulajdonságaival, mely **nincs alávetve térnek és időnek**, mert embersége az Atya isteni uralma alatt áll. A Feltámadott Jézus megjelenésében teljesen szabad. Feltámadása nem a földi életbe való visszatérés volt, mint Jairus lányáé a naimi ifjúé vagy Lázaré. Ezek csodatételek voltak, visszatértek a megszokott földi életbe. Egykor aztán újból meg kellett halniuk. Krisztus feltámadása lényegében különböző, mert Ő egy másik életbe lépett át túl időn és téren. Krisztus teste betelt a Szentlélek hatalmával, részese lett az isteni életnek a megdicsőülés állapotában.

A feltámadás a hit tárgya, mégpedig annyiban, amennyiben Isten belép a Teremtésbe és a történelembe. **Benne mind a három isteni személy együttműködik**. A feltámadás az Atya akaratából ment végbe, Ő támasztotta fel Fiát, Krisztust s ezzel **bevitte** annak **emberségét** is, testével együtt **annak tökéletes formájában a Szentháromságba**. Mindez a **Szentlélek tevékenysége** révén valósult meg, aki **életre keltette Krisztus halott emberségét** és meghívta azt az Úr dicsőséges állapotába. A halál azt eredményezte, hogy az emberi összetettség szétvált a feltámadás pedig egyesítette a két szétválasztott részt.

³⁷ Lk 22,19.

³⁸ Mt 26,28.

4.4 Jézus mennybemenetele

A mennybemenetellel Isten terve eljutott a beteljesedéshez. Jézus miután negyven napon át tanította tanítványai az Isten országáról, belépett az Isteni dicsőségbe, fölment a mennybe és ül az Isten jobbján. Életének ez utolsó mozzanata kapcsolódik az elsőhöz, vagyis a mennyből való alászálláshoz. **Mennybemenetele jelzi Jézus emberségének végérvényes bevonulását Isten mennyi uralmába**, ahonnan vissza fog térni és megítél élőket és holtakat. Mint közvetítő azonban továbbra is közbenjár értünk, biztosítva a Szentlélek mindenkori kiáradását.

Kérdések

- 1. Mi a keresztény igehirdetés központi gondolata?*
- 2. Miért kellett Jézusnak szenvednie?*
- 3. Mi történt Jézus kereszthalálában?*
- 4. Mit jelent Jézus feltámadása?*
- 5. Mit jelez a mennybemenetel?*

5. A Szentlélek személye

A Szentlélekben való hit azt jelenti: valljuk, hogy a Szentlélek a Szentháromság egyik személye, egylényegű az Atyával és a Fiúval, „akit éppúgy imádunk és dicsőítünk, mint az Atyát és Fiút.”³⁹ A Szentlélek az Atyával és Fiúval együtt kezdettől fogva az utolsó ítéletig az üdvösségünk tervén munkálkodik. Az Ószövetség nyíltan hirdette az Atyát, a Fiút homályosan. Az Újszövetség kinyilatkoztatta a Fiút és sejtette a Lélek istenségét. A Lélek most közöttünk lakozik és világosabban nyilatkoztatja ki magát.⁴⁰ Az Atya elküldi igéjét, de egyúttal Lelkét is. A Fiú és a Szentlélek különböző, de mégis elválaszthatatlan személyek.

5.1 A Szentlélek szimbólumai

A „Lélek” kifejezéssel rokon a lélegzet, a levegő és a szél. A három isteni személy közös jelzője a Lélek, de a Szent is. A két fogalom párosításával a Szentírás a Szentlélek Személyét jelöli. Amikor Jézus megígéri a Szentlélek eljövetelét Vigasztalónak nevezi. A Szentlélek jelképei között szerepel **a víz, az olaj, a tűz, a felhő és a fény, a pecsét, a kéz, az ujj és a galamb.**

³⁹ Nicea-Konstantinápolyi hitvallás.

⁴⁰ Nazianzi Szent Gergely, *Oratio theo.*, 5,26.

5.2 A Szentlélek és Isten szava

Az Egyház az Ószövetség olvasásakor mindig azt keresi, hogy **mit akart mondani a Szentlélek a próféták szavával**. A szent írókat a Szentlélek ihlette az Ó- és az Újszövetség könyveinek megírására. A Szentírás által tárul fel, hogy a Szentlélek az ígéret Leke, aki életet ad a pátriáráktól Mózesig egészen a nagy prófétáig.

5.3 A Szentlélek az idők teljességében

A Messiás és a Szentlélek várása együtt valósult meg Isten üdvösségtervében. A Szentlélek titokzatos küldetése, hogy előkészítse Krisztus eljövetelét. A Szentlélek készítette elő: Máriát, Keresztelő Jánost, hogy megvalósítsa az Atya akaratát. A Fiú és a Szentlélek küldetése abban fejeződik ki, hogy a Fiú Atyjának Lelkével van felkenve: Jézus a Krisztus, a Messiás.

Jézus nem nyilatkoztatja ki a Szentlelket addig, amíg halálával és feltámadásával meg nem dicsőül. Fokozatosan utal rá tanításában, de csak akkor ígéri meg a Szentlélek eljövetelét, amikor elérkezett dicsőségének órája. **Az Atya Jézus imádságára elküldi az Igazság Lelkét**, aki megtanít bennünket mindenre, megismerjük és velünk fog lakni. Elvezet a teljes igazságra, megdicsőíti Krisztust és tanúságot tesz róla. A világot pedig meggyőzi a bűnről, az igazságról és az ítéletről.

5.4 A Szentlélek az utolsó időkben

Krisztus húsvétja Pünkösd napján teljesül be a Szentlélek kiáradásával. Ezen a napon nyilvánul meg a maga teljességében a Szentháromság, **a Szentlélek jövedele az „utolsó idők” kezdete, az Egyház ideje**. A Szentlélek egyúttal Isten ajándéka, aki a szívünkbe árasztotta a szeretetet. **Már az Ószövetség megígérte a Szentlélek hét ajándékát:** a bölcsesség, az értelem, tanács, az erősség, a tudomány, a jámborság és az istenfélelem. Az Újszövetség a keresztény élet számára szükséges adottságokat **a Lélek gyümölcseiként** említi: szeretet, türelem, béke, öröm, kedvesség szegénység, szerénység, önmegtartóztatás, tisztaság.

Krisztus és a Szentlélek küldetése az Egyházban teljeseedik be, mert az Krisztus teste és a Szentlélek temploma. A Szentlélek kiáradása az Egyházban most is tart egészen a világ végéig. **Krisztus az Egyház szentségein keresztül juttatja el közénk a Szentlelket**, akiben az Atya újjá alkot mindent, hogy Krisztus legyen minden mindenben.

Kérdések

1. Hogyan lett nyilvánvaló a Szentlélek Személye?

2. *Melyek a Szentlélek szimbólumai?*
3. *Mi a kapcsolat a Szentírás és a Szentlélek között?*
4. *Mi volt a Szentlélek feladata az idők teljességében?*
5. *Hogyan működik a Szentlélek az utolsó időkben?*
6. *Melyek a Szentlélek hét ajándékai?*
7. *Melyek a Lélek gyümölcsei?*
8. *Hogy teljesedik be a Szentlélek kiáradása?*

6. Az Egyház

Az Egyház szó (ecclesia) egybehívást jelent. Az Egyház valóságát a Szentírás több elnevezéssel világítja meg: **Isten népe, akol, nyáj, termőföld, épület, család, templom.** A „**Krisztus Teste**”, kifejezés azt jelenti, hogy Egyháza által akarja folytatni, tanító, megszentelő és megváltó működését.

Az Egyház az a nép, melyet Isten egybegyűjt az egész világon és a helyi közösségekben létezik. Az Atya már az idők kezdete előtt elhatározta, hogy a Krisztusban hívőket szent Egyházba hívja össze. Ennek előkészítése az Ószövetségben történt, alapítása azonban a Krisztus szavai, tettei, kereszthalála és feltámadása által és a Szentlélek kiáradásakor ment végbe.

6.1 Az Egyház titka

A népek világossága Krisztus, akinek fénye ott tündöklök az Egyház arcán.⁴¹ Az Egyház sajátos valósága, hogy egyszerre látható és szellemi közösség is. Isteni küldetése van, de ugyanakkor emberekből áll és hibázhat. Krisztus az Egyházban teljesíti be és nyilatkoztatja ki misztériumát. **Mivel Krisztussal van egységben, az Egyház maga is misztériummá válik. Az Egyház az üdvösség egyetemes szentsége,** vagyis jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az emberiség egységének is szentsége. Mint szentség, az Egyház Krisztus eszköze, felhasználja mindenki megváltására.

6.2 Az Egyház Isten népe

Úgy tetszett Istennek, hogy ne külön-külön szentelje meg és üdvözítse az embereket, hanem néppé tegye őket. Így választotta ki Izraelt, mint saját népét, amely azonban csak előképe volt a Krisztusban megvalósult új szövetségnek, ahová minden ember meghívást kapott a Szentlélekben. **E nép tagjainak feje Krisztus, élettörvénye a kettős szeretetparancs, feladata pedig, hogy a föld sója és a világ világossága legyen és, hogy ez által építse Isten országát.** Isten

⁴¹ LG 1.

népe, vagyis az Egyház, részesedik Krisztus papi, prófétai és tanítói küldetésében.

6.3 Az Egyház Krisztus Teste

Jézus kezdettől fogva összekapcsolta életét tanítványaival, de beszélt egy Vele való még szorosabb, titokzatos és valóságos közösségről: „Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, az bennem marad én meg őbenne.”⁴² Jézus nem hagyta árván tanítványait, megígérte, hogy velük marad az idők végéig. **Amikor elküldte Lelkét, mintegy a saját testévé tette a minden népből meghívott testvéreit.**

Ez a közösség egyetlen test, amely nem szünteti meg a tagok különbözőségét. **Egy a Lélek, aki sokféle adományát osztja szét az Egyház hasznára és létrehozza a Titokzatos Test egységét,** amelyben minden emberi megkülönböztetés megszűnik.

A testnek, az Egyháznak a feje Krisztus. ⁴³ Krisztus és az Egyház a „teljes Krisztus”, mert az Egyház egy Krisztussal. A fő és a tagok, egyetlen és azonos misztikus személy.

Krisztus és az Egyház egysége a **vőlegény és a jegyes** személyes kapcsolatában fejezhető ki. Az Úr önmagát „vőlegénynek” nevezte,⁴⁴ Szent Pál pedig úgy mutatja be az Egyházat, mint a Krisztusnak „eljegyzett” Jegyest.⁴⁵ Ő a szeplőtelen Jegyese a szeplőtelen Bárány.⁴⁶

6.4 Az Egyház jegyei: egy, szent, katolikus és apostoli

Ez a négy egymáshoz elválaszthatatlanul kapcsolódó tulajdonság megjelöli az Egyház és küldetése lényegi vonásait. Az Egyház nem önmagából veszi őket, hanem Krisztus az aki a Szentlélek által adja Egyházának, hogy egy, szent, katolikus és apostoli legyen.

6.4.1 Az Egyház egy

Az Egyház forrását, alapítóját tekintve egy és „lelke” révén is, mert **a Szentlélek** a hívőkben lakozik, betölti és kormányozza az egész Egyházat. **Ő az Egyház egységének lételeme,** mert Ő teremti meg a kapcsolatot a hívők között és Krisztusban egységbe épít mindenkit. Az Egyház történelmének kezdete óta támadtak szakadások, melyek megbontották Krisztus Testének az egységét és ebben többnyire közrejátszottak az emberek bűnei.

⁴² Jn 6,56.

⁴³ Kol 1,18.

⁴⁴ Mk 2,19.

⁴⁵ 2Kor 11,2.

⁴⁶ Jel 22,17.

Akik ma ilyen szakadásokból létrejött közösségekben születnek nem okolhatók az elkülönülés bűne miatt, testvéreinknek kell őket tekintenünk az Úrban. **A megszentelődés sok eszköze és sok igazság létezik a katolikus Egyház látható határain kívül is.**⁴⁷

Maga Jézus imádkozott a szenvedése óráiban **tanítványai egységéért**: „Legyenek mindnyájan egy”⁴⁸ Erre az egységre az Egyháznak állandóan törekednie kell a megújulás, a szív megtérése, a közös imádság és a párbeszéd által. A keresztények egysége az ökumenikus mozgalom célja, hogy meghaladja az emberi különbözőségeket és a Lélek által ismét egy legyen Krisztus akarata szerint.

6.4.2 Az Egyház szent

Krisztus az ő Egyházát szentnek és szeplőtelennek alkotta. Ezért ha az Egyház Krisztussal egységben él, általa megszentelődik és ő maga is megszentelővé válik. Az Egyházban megtalálható a szentségeken keresztül a megszentelődés minden eszköze. Az Egyház ugyanakkor **bűnösöket is magában foglal, akik megtisztulásra szorúlnak**, ezért egyszerre szent és ugyanakkor bűnbánatra és megújulásra szoruló közösség. Az Egyház **a Boldogságos Szűz Mária személyében** már elérkezett a tökéletességre, benne **az Egyház egészen szent.**

6.4.3 Az Egyház katolikus

A katolikus szó azt jelenti, hogy „**egész szerinti**”, „**egyszerre egész**” de „**teljesség szerinti**”, vagyis „**egyetemes**”. A katolikus Egyházhoz legszorosabban a katolikus hívők, majd Krisztus más hívei általánosságban pedig minden ember, akiket Isten kegyelme meghívott az üdvösségre. **Ahol Krisztus Jézus, ott a katolikus Egyház.**⁴⁹ Ebbe az Egyházba azok épülnek be teljesen, akik elfogadják az Egyház egész rendjét, az üdvösségnek az Egyházban létesített eszközét, a hitvallást, a szentségeket, az Egyház kormányzatát, vagyis a pápát és a püspököket.

Azok, akik még nem fogadták el az evangéliumot, különböző fokozatokban kapcsolódnak Isten népéhez. Sajátos az Egyház viszonya a zsidó néphez, ahová a gyökerei vezetnek. A nem keresztény vallásokkal való kapcsolata az emberi nem közös eredetéből és céljából fakad.

⁴⁷ UR 3.

⁴⁸ Jn 17,21.

⁴⁹ Antiochiai Szent Ignác levele a Szmirnaiakhoz 8,2.

6.4.4 Az Egyház apostoli

Az Egyház apostoli, mert az Egyház **az apostolokra épül** hármas értelemben: az Egyház **apostolokra alapított** épület, az **apostolok őrzik és adják tovább** a tanítást és **az apostoli utódlás révén** továbbra is az apostolok tanítanak az Egyházban Krisztus második eljöveteleig.

Jézust az Atya küldte. Ő magához hívta a tizenkettőt, akiket kiválasztott, hogy társai legyenek és elküldte őket az evangélium hirdetésére.⁵⁰ Ettől fogva az Ő küldöttei lesznek. **Az apostol görög szó, küldöttet jelent:** „amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.”⁵¹

Az apostolok tovább adták szolgálatukat erre alkalmas férfiaknak, akik az apostolok helyébe léptek és folytatták az Egyház pásztori vezetését. Ez **a mindenkori pápában és a püspökök testületében valósul meg.** Az egész Egyház apostoli, amennyiben megmarad Péter és az apostolok utódain keresztül a hit eredetével. Az apostoli küldetésben részesedik az Egyház minden tagja, mert **a keresztény hivatás** természete szerint **apostoli hivatás.**

6.5. A szentek közössége

A szentek közössége kifejezés jelenti a lelki kincsekben: **a közös hitben, a szentségekben, a Szentlélek adományaiban** való osztozást. De jelenti a személyek közösségét is és az Egyházban élők összetartását, akik közösen növekednek a Szentlélek közösségében.

Az Egyház három állapota összefogja a szentek közösségében a földön vándorló, a földi életből eltávozva tisztuló és a megdicsőült állapotban lévő tagjait. Valamennyien Isten gyermekei vagyunk és egyetlen családot alkotunk Krisztusban.

6.6. Mária az Egyház Anyja

A Boldogságos Szűz Máriának különleges helye van az Egyház titkában. Ő **Krisztus Anyja**, azonban a kereszten Jézus János apostolra bízta, Jánost pedig Máriára. Így lett Ő **minden hívő Anyja**. Már kezdeténél is támogatta imájával az Egyházat és mennybevitele után is a legtökéletesebb módon közbenjár az Egyház tagjaiért, és azokért, akik hozzá fohászkodnak. Tisztelete hozzátartozik a keresztény vallásossághoz. **Nem imádjuk, hanem a legkülönlegesebb módon tiszteljük Őt.** Mária ugyanakkor **az Egyház tagjainak a mintája**, mivel Ő már eljutott a földi élet utáni teljes beteljesüléshez, mert Isten testével és lelkével felvette a mennyei dicsőségbe.

⁵⁰ Mk 3,13-14.

⁵¹ Jn 20-21.

Kérdések:

- 1. Mi az Egyház?*
- 2. Mit jelent, hogy az Egyház misztérium?*
- 3. Miért választott Isten népet magának?*
- 4. Mit jelent, hogy az Egyház Krisztus teste?*
- 5. Mit jelent, hogy az Egyház egy?*
- 6. Mit jelent, hogy az Egyház szent?*
- 7. Mit jelent, hogy az Egyház katolikus?*
- 8. Mi a szentek közössége?*
- 9. Mely részekre osztható az Egyház híveinek közössége?*
- 10. Miért nevezzük Máriát az Egyház Anyjának?*

7. Az örök élet

Az Apostoli hitvallás összekapcsolja a bűnök bocsánatának hitét a Szentlélekbe, valamint az Egyházba és a szentek közösségébe vetett hittel. A feltámadt Krisztus egyszerre adja a Szentlelket és az isteni bűnbocsátó hatalmat. Jézus a halálból való feltámadásával előre vetítette mindazt, ami az örök életben ránk vár, hogy az idők végén mi is eljussunk Isten Országának dicsőségébe.

7.1. A bűnök bocsánata

A nicea-konstantinápolyi hitvallás Jézus szavai alapján összeköti a bűnök bocsánatát a hittel és a keresztséggel: „Aki hisz és megkeresztelkedik, az üdvözülni.”⁵²

A keresztség, amely az első és fő szentség, a bűnbocsánattal egyesít minket a meghalt és föltámadt Krisztussal. Bár **a keresztségben minden bűntől megtisztulunk**, a kegyelem mégsem szabadít meg a természet gyöngeségétől, a rossz elleni küzdelemben **szükséges az állandó megtisztulás**. Az apostolok és utódaik hatalmat kaptak a keresztség utáni bűnök megbocsátására is.

7.2. A test feltámadása

A *test* szó az embert jelöli, halandó és gyenge lét-módjában. A test föltámadása pedig arra utal, hogy **a mi halandó testünk újra élni fog**. A halottak föltámadásába vetett hit kezdettől fogva a keresztény hit lényeges eleme.

⁵² Mk 16,16.

Ahhoz, hogy feltámadjunk Krisztussal, előbb el kell hagyni a testet, hogy a lélek majd újból egyesüljön testével **a halottak feltámadásának napján**. A halál a földi élet vége. Halandóságunk arra figyelmeztet, hogy csak korlátozott idő áll rendelkezésünkre földi életünk során. **A halál a bűn következménye**, s bár az ember természete szerint halandó, Isten mégis arra szánta, hogy ne haljon meg. A halál **ellentétben áll Isten terveivel**. Az ember nem halt volna meg, ha nem vétkezett volna. Krisztus is elszenvedte a halált, ugyanakkor áldássá változtatta az Atyának való engedelmissége révén.

Így **a keresztény halálnak pozitív értelme van**, mert az a hivatásunk, hogy a keresztség által Krisztussal egyesülve feltámadjunk.

A halál a test és a lélek szétválása, de csak addig, amíg Isten mindenhatósága testünket Jézus feltámadásának ereje által újra egyesíti lelkünkkel. Ennek időpontja egyedül Isten titka.

7.3. Az örök élet

Minden egyes ember halála után Isten színe előtt ítélet alá esik tettei és hite alapján. Halhatatlan lelkében minden ember megkapja örök jutalmát, mindjárt halála után, egy külön ítéletben.

Akik Isten kegyelmében halnak meg, közvetlenül belépnek az égi boldogságba, Isten színe elé. Ez **a mennyország az ember végső célja** és megvalósulása. A végleges boldogság állapota.

Akik haláluk után még tisztulásra szorulnak, azok **a tisztítóhelyen várják, hogy eljussanak Isten boldogító színelátására**. Tisztulásukat segíti az imádság és a szentmise-áldozat.

Azok pedig, akik halálos bűnben haltak meg anélkül, hogy azt megbánták volna, vagy befogadták volna Isten irgalmas szeretetét, saját szabad választásuk által **önmagukat vetik örök kárhozatra**. Isten nem rendel senkit eleve örök kárhozatra, ehhez a tudatos elfordulás és az abban való végsőkéig megmaradás szükséges.

7.4. Az új ég és az új föld

Krisztus dicsőséges második eljövetele nyilvánvalóvá teszi minden egyes ember Istennel való kapcsolatának az igazságát. **Az összes halott feltámadása** megelőzi az utolsó ítéletet, melynek idejét egyedül az Atya ismeri. Ekkor, az idők végén jön el Isten országa a maga teljességében. **Az anyagi világ is átalakul**, részesülve az igazak megdicsőülésében. A módot nem ismerjük, ahogy a mindenség átalakul, de azt tudjuk, hogy Isten új lakóhelyet és új földet készít számunkra.

Kérdések:

1. *Miért szükséges a bűnök bocsánata az üdvösségre?*
2. *Mit jelent a test feltámadása?*
3. *Hová jut az ember a halála után?*
4. *Mi lesz a sorsa a világnak az utolsó napon?*

III. A kereszténység alapjai

A kereszténység alapja jóllehet természetfölötti valóság, mégis látható módon kétezer éve jelen van a történelemben. Az isteni alapítás mellett megtalálható az emberi oldal is, melyet a kereszténység elterjedésénél messzemenően figyelembe kell venni. A Római Birodalom virágkorát élte a kereszténység kibontakozása idején, s a kicsiny jeruzsálemi krisztuskövető közösség feladata a világ lelki meghódítása volt. „Menjetek el az egész világra és tegyétek tanítványommá mind a népeket.”⁵³

Az apostolok közül kiemelkedett Szent Péter és Szent Pál missziós tevékenysége. Már az első században, az akkor ismert világ, vagyis a Földközi-tenger partvidékén jelen voltak a keresztény közösségek. A jelentéktelen Palesztina provinciából kilépő „új vallási közösség” meghódította keletet és nyugatot egyaránt. Az európai kultúra a kereszténységnek köszönheti létét. A törékeny egység azonban mind Keleten, mind Nyugaton megbomlott. A megújulási törekvések igyekeztek helyrehozni a szakadás okozta sebeket.

A második évezred a felfedezések és a nagy missziók ideje. Kétezer év súlyával érkezett el a kereszténység és az Egyház a mai modern kor társadalmi valóságába. Az evangélium tanítása azonban semmit nem veszített erejéből, továbbra is szól minden emberhez, felajánlva a feltámadt Krisztusba való hitet, amely az egyedüli üdvösség a mai összetett társadalomban is.

1. Az ókeresztény kor

A Krisztus utáni első századokban a kereszténység számszerű növekedésének lehetünk tanúi. Már Pünkösd napján háromezren megkeresztelkednek és az Egyház elindul történelmi útján.

1.1. A keresztény misszió és az üldözések

Szent Pál apostol és társai **missziós munkája révén** a kereszténység az első három évszázadban gyorsan elterjedt. KisÁzsiában, Nyugaton Itáliában, Afrikában, de Galliában és Britanniában is **keresztény közösségek születtek**. A súlypont azonban továbbra is Keleten maradt.

⁵³ Mt 28,19.

1.1.1. A keresztények magatartása

A Római Birodalomban élő keresztények számtalan különböző kultusszal és világnézettel találkoztak. Bár a római állam türelmes volt a vallásokkal szemben, mégis **évszázadokon át folyt az üldözés**. Amikor már a hivatalnokok és a katonák közül is sokan kereszténynek vallották magukat, már nem lehetett figyelmen kívül hagyni. Szerepet játszottak különféle rágalmak is, melyek a keresztényeket kicsapongással, hitetlenséggel vádolták, bár ezek magukat a feljelentők sem tudták megalapozni. Mivel **a keresztények nem áldoztak a római isteneknek**, istentagadóknak tartották őket. Sőt, összejöveteleiket a császár elleni lázadásként értelmezték.

A Római Birodalomban 64-től 311-ig folyamatosan üldözték a keresztényeket, de nem mindenütt és nem egyforma hevességgel. Voltak nyugodt évtizedek, de voltak olyan évek, amikor a keresztények ezreit hurcolták a vadállatok elé.

1.1.2. A vértanúk áldozata

A császár-kultusz elutasítása számos szentet és vértanút adott a fiatal keresztény közösségnek. Az üldözések ellenére egyre nőtt a keresztények száma. **A legsúlyosabb üldözések Decius (249-251) és Diocletianus (284-305) nevéhez fűződnek**. A legismertebb vértanúk: Antiochiai Szent Ignác (†110), Szmírnai Szent Polikárp (†167), Szent Jusztinosz (†165), Szent Iréneusz (†202). **A keresztények vére valóban magvetés lett.**

1.1.3. Az üldözések vége

Nagy Konstantin türelmi **rendeletével** (Milánó, 313) **új korszak kezdődött** a kereszténység történetében. Véget értek az üldözések, a császár intézkedéseivel is segítette a kereszténység terjedését. Konstantin igyekezett az Egyházat a maga oldalára állítani, és a Birodalom egységének szempontjából az Egyház ügyeibe is beleszólni. A császár kívánságára **Niceában összeült a zsinat** (325), és meghatározta az Atyától született Fiúistenben való hitet, **elítélve** ezzel **Arius tanítását**, mely szerint Jézus csak első a teremtmények között.

Nagy Theodosius császár (379-395) rendeleteinek hatására a kereszténység számtalan kedvezményben részesült, **a pogányságot pedig rendeletileg üldözték**. A kereszténység államvallássá lett (380). Erre az időszakra esik a teológia kibontakozása, az egyházatyák aranykora.

1.2. A keresztény gondolkodás nagy alakjai

Az ókeresztény egyház kimagasló alakja **Órigenész egyházi író** (185-254). Irodalmi munkássága révén megszületett az első teológiai iskola, az egyiptomi Alexandriában. Szentírási könyvek értelmezése, a biblia szövegének első tudományos kritikai szövegének feldolgozása, valamint a teológia főbb témáinak szisztematikus kidolgozása Órigenészt **a teológia első tudományos művelőjévé** avatja.

Szent Athanáz (295-373), **a hitvalló püspök** mintaképe, az Egyház „megingathatatlan oszlopa”. Az ariánus vitában tanúsított határozottsága a niceai hitvallás elkötelezett védelmezőjévé tette. Alexandriai püspöki székéből többször is vállalta a száműzetést. Az ariánusok elleni beszédei a Szentháromságtan megfogalmazásában jelentősek.

Szent Ambrus (339-397) származása szerint az arisztokráciához tartozott. Harminc évesen Észak-Itália kormányzója, bölcsessége, lelkiismeretessége hamar népszerűvé tette. Amikor Milánó ariánus püspöke 374-ben meghalt, a választógyűlésből egy gyermekhang azt kiáltotta: „Ambrus legyen a püspök”. A felkiáltást Isten szavának tartva, Ambrust nyolc nap alatt megkeresztelték, pappá és püspökké szentelték. Bátran **küzdött az Egyház függetlenségéért** és hangoztatta a régi, elfelejtett elvet: „A császár is az Egyházban van és nem felette”. Tekintélyét Theodosius-szal szemben is érvényesíteni tudta, amikor a 390-es tesszalónikai vérfürdő után nem engedte be Milánó székesegyházába. Írásai, melyek leginkább beszédek, a tanítást szolgálják.

Szent Jeromos (347-420) a Szentföldön kutatta fel a régi iratokat, és különböző fordításokat összevetve készítette **el a Szentírás legelterjedtebb latin nyelvű fordítását** (*Vulgata*). Tehetségét és egész életét ennek a munkának szentelte.

Szent Ágoston (354-430) az afrikai Tagasztében született, apja tekintélyes városi tanácsos, államférfit akart fiából nevelni. Anyja, Mónika azt szerette volna, ha fia emellett még keresztény is lenne. Karthagóban grammatikát, retorikát és filozófiát tanult. Mint szabad fiatalember élvezte az életet, közben szenvedélyesen olvasott, kereste kérdéseire a választ, melyet hol Cicero műveiben, hol az indiai eredetű manicheus szekta tanításaiban velt felfedezni. Lelkiéletében a változást Szent Ambrus prédikációinak hallgatása indította el. Nagy hatással volt rá Szent Athanáz Remete Szent Antalról írt műve. Súlyos önvád gyötörte és egy alkalommal gyermekek énekét hallva: „**Tolle, lege**”, *vedd és olvasd!* felszólítás hatására a Szentírást önmagára értelmezve 387 húsvétján Szent Ambrus milánói püspök segítségével eljutott a keresztséghez. 391-ben Hippóban pappá, majd 395-ben püspökké szentelték.

Ágoston szellemi és irodalmi tevékenysége az emberiség egyetemes örökségéhez tartozik. Harmincnégy éves püspöksége alatt műveivel, melyek közül a legismertebb a *Vallomások* és a *De civitate Dei* (Az Isten városa) olyan keresztény teológiát alakított ki, amelynek **gondolatai továbbra is jelentős hatást fejtenek ki az Egyház életére**. A vandáloktól ostromolt Hippó városában halt meg 430-ban.

Kérdések:

- 1. Mi volt a jellemzője a keresztényüldözéseknek?*
- 2. Mivel vádolták a keresztényeket?*
- 3. Kik voltak ebben a korban a legjelentősebb keresztény vértanúk?*
- 4. Milyen császári rendeleteket hoztak a kereszténység érdekében?*
- 5. Kik az első századok keresztény írói?*

2. A keresztény Európa

A népvándorlás előrenyomulásával megindult a Római Birodalom hanyatlása. A hunok 430-ban megtámadták a Kelet-római birodalmat és 452-ben Attila seregei Rómát fenyegették. **Nagy Szent Leó pápa (440-461) bátor fellépése** megmentette a várost a pusztulástól. A Birodalom anyagi és emberi erőforrásai kimerültek. 476-ban elűzték Róma utolsó császárát. A Birodalom keleti fele ügyes politikával még évszázadokra el tudta hátrítani a végső pusztulást. A pápa befolyása jelentősen megnövekedett és ez magával hozta a kereszténység felvirágzását a teológia és a művészetek területén. A legjelentősebb eredményeket a szerzetesrendek érték el.

2.1. Az Egyház új szerepe

A Római Birodalom szétesésével megszűnt a törvényes rend és a védtelen lakosság az Egyházban talált biztonságot. Az egyházszervezet ráépült a birodalmi szervezetre. Az egyházi vezetők a közjog érdekében a közigazgatást is irányították. Szent Péter utódai a legnehezebb időkben is meg tudták védeni a lakosságot. Közülük kiemelkedik **Nagy Szent Gergely pápa (540-604)**, aki már harminc évesen Róma kormányzója volt és akkor választották pápának, amikor Itáliát a longobárdok pusztították. Megújította az Egyház életét és elindította a kereszténység Nyugat és Észak felé terjesztését. A pápa reformjai egységesítik a liturgiát és rendelkezései az eljövendő pápai állam alapját is megvetik.

2.2. A nyugati szerzetesség

Az Európában letelepedett népek megtérítésében jelentős szerepet játszottak a szerzetesek. **A szerzetesség kezdetei a III.-IV. századra nyúlnak vissza**, amikor az üldözések elmúltával sokan az evangélium megvalósításának egy sajátos formáját választották. Egyiptom és Szíria pusztáiba vonultak vissza, ahol az önmegtartóztatást gyakorolták és az Istennel való bensőséges kapcsolatot alakítottak ki az elmélkedés és a Szentírás olvasása által. Leghíresebb közülük **Remete Szent Antal (251-356)**, aki **a szerzetesség atyjának tekinthető**. A közösségi szerzetesség kezdete Pakhomiosz nevéhez

fűződik (320 k.). Nyugaton **Tours-i Szent Márton** (316-397) népszerűsítette a remeteéletet.

A szerzetesi életforma kialakításában döntő jelentőségű **Nursia-i Szent Benedek** (480-548) személye. Rómában kezdte el tanulmányait, később egy remeteközösséghez csatlakozott, majd három éves Subiaco-i magány után tizenkét kolostort alapított. A munka és az imádság jellemezte a szerzetesek életét (Ora et labora). 529-ben Montecassino-n épített új kolostort, mely a bencés rend születésének tekinthető. Itt a szerzetesek közös regula alapján éltek. A bencés kolostorok falai között folyó tudományos munkával, könyvmásolással átmentették az antik világ és a kora kereszténység szellemi örökségét. A **szerzetesi központok** a barbár népek között folyó misszióknak is kiindulási állomásai voltak, s így mind lelki, mind kulturális - szellemi téren, mind pedig a gazdasági életben is hozzájárulhattak ahhoz, hogy a Római Birodalom romjain megszülessen az új Európa.

2.3. Az állam és az Egyház kapcsolata

A középkor virágzó századaiban a pápai hatalom megerősödésével egyre nagyobb szembenállás alakult ki az egyházi és a világi hatalom között. **Nagy Károly** (742-814) erős egyénisége **megeremtette a keresztény királyi hatalom gyakorlatát**. A frank területen meghódolt népeket a kereszténység felvételére kényszerítette. Államában törvények szabályozták nemcsak az állami, de az egyházi életet is. **A pápa hatáskörét kizárólag lelki feladatokra akarta korlátozni**. Mint Isten kegyelméből való király, országában ő az Egyház ura is. Minden fontos döntésben övé volt az utolsó szó. Püspököket nevezett ki, egyházközségeket alapított, kötelezővé tette a tizedet, adományokkal segítette a papságot, támogatta a kolostoralapítást. Ez a karoling reneszánsz nagymértékben elősegítette a keresztény kultúra növekedését és terjedését. 800 karácsonyán III. Leó pápa a Szent Péter bazilikában Károlyt császárrá koronázta.

Nagy Károly államában a püspökök egyben királyi tisztviselők is voltak. Beiktatásukkal világi hatalmat is kaptak, s a későbbiek során **egyházi hatalmuk jelvényeit is hűbéruruk adta át. Ezt nevezték investitúrának**.

2.4. Új szerzetesi reformmozgalom

A franciaországi **Cluny** bencés kolostorból a X. század folyamán **új reformmozgalom** indul és terjed tovább Itália, Németország és Anglia kolostoraiba. A mozgalom célja kezdetben a szerzetesi élet szigorítása volt, később azonban felvették a harcot az Egyház fölött gyakorolt világi hatalommal is. **Küzdöttek az investitúra ellen** és minden világi beiktatást egyben *simoniának* minősítettek. A reform szellemében alapított kolostorok csak Rómának tartoztak felelősséggel. A pápák felismerték a mozgalomban rejlő erőt, s maguk álltak az élére. **VII. Gergely** (1073-1085), aki maga is a Cluny-i

kolostorban nevelkedett, **elszántan védte az Egyház teljes szabadságát**: csak a pápa nevezhet ki püspököt, csak ő vonhatja vissza a főpapot hatalmából, csak a pápa hívhat össze zsinatot. A császár, IV. Henrik a határozatot semmibe vette, ezért a pápa kiközösítette az Egyházból. Ennek politikai következményei *Canossába* kényszerítették Henriket (1077).

2.5. A Kelet-Nyugati egyházszakadás

A nyugati és a keleti egyház között nemcsak az **eltérő vallásosság**, hanem a **hatalmi harc** miatt is kiéleződött az ellentét. A keletiek ragaszkodtak az ősi hagyományokhoz és tiltakoztak a változások ellen. Nem fogadták el a pápák kizárólagos tekintélyét és az egész Egyházat érintő kérdésekben továbbra is az egyetemes zsinatot tekintették döntéshozónak. **1054-ben bekövetkezett a szakadás.**

2.6. A magyar kereszténység kialakulása

Őseink már a honfoglalás előtti századokban megismerkedtek a kereszténységgel. A Kárpát-medencébe betelepülő magyarság az itt élő szláv népekkel való együttélés során még közelebb került a kereszténységhez. A magyar fejedelmek Bizánccal tartottak kapcsolatot. **A magyar egyház megszervezése Szent István király nevéhez fűződik (975-1038). Felesége Boldog Gizella, nevelője Szent Adalbert püspök volt.** Országának elismeréséhez II. Szilveszter pápától kérte a koronát, melyet Asztrik apát hozott 1000 karácsonyán az ifjú uralkodónak. Ez a tény a magyar Egyház és állam függetlenségét jelentette. Szent István kiépítette a magyar egyház-szervezetet, 10 püspökséget, köztük 2 érsekséget alapított. **Fia, Imre herceg** nevelője a kalandos úton Magyarországra jutott **Szent Gellért (†1046) bencés szerzetes** lett, akinek fennmaradt szentírás-magyarázatai a magyar földön született első teológiai munkát jelentik.

A királyi udvar az ország rendjét biztosította. Megvédte a külső támadásoktól és vezetőiben példát adott a keresztény életforma kialakításához. **Szent László király (1077-1095)** így lett a magyar férfiak eszményképe.

2.7. Az Árpádház női szentjei

A magyar Egyház kiemelkedő szentje **Árpádházi Szent Erzsébet (1207-1231)**, aki II. Endre magyar király és a merániai házból származó Gertrúd leánya. Már fiatalon eljegyezték Lajos thüringiai örgróffal. Házasságukból három gyermek született, férje a keresztes vitézekkel elindult a Szentföldre, de útközben meghalt. Erzsébet ekkor belépett a ferences harmadrendbe és a szegényekkel való jótékonyága folytán vált a szeretet hőségévé.

Az áldozatvállalók sorában **Árpádházi Szent Margit** (1242-1270) követi, aki Dalmáciában született a tatárjárás idején. Szülei végső szükségben Istennek ajánlották. Margit még gyermekkorában elkerül a veszprémi domonkos nővérekhez és később a Nyulak-szigetére, a nővérekkel együtt, a számára épített klostomba. Miután szülei kérésével szemben nem volt hajlandó férjhez menni, önként vállalta a legegyszerűbb munkát is a kolostorban.

2.8. A nyugati keresztény teológia kialakulása

A városok felvirágzása nyomán a tudomány a kolostorokból átköltözik az egyetemekre. Párizs mellett a Bologna-i és az Oxford-i egyetemek vonzzák magukhoz a tanárokat és a diákokat. Míg Párizsban a filozófia és a teológia áll az oktatás középpontjában, Bolognában a jogtudomány virágzik.

Ennek az időnek legkiemelkedőbb teológusai: **Canterbury Szent Anzelm** (1034-1109), aki a hit értelmi vonatkozásait vizsgálta (*fides quaerens intellectum*) és **Aquinói Szent Tamás** (1225-1274), akinek fő műve a **Summa theologiae**, a teológia összefoglalása. Szent Tamás igazolta, hogy a kinyilatkoztatás és az értelem nem mondhat ellent egymásnak, ám a hit tökéletesíti ismereteinket. **A teológiának ezt az új irányzatát skolasztikának nevezzük.**

Kérdések:

- 1. Hogyan erősödött meg az Egyház szervezete a középkor kezdetén?*
- 2. Kik voltak a legjelentősebb középkori pápák?*
- 3. Kik voltak a szerzetesség főbb képviselői?*
- 4. Hogyan alakult a középkorban az állam és az Egyház kapcsolata?*
- 5. Mit jelent az investitúra?*
- 6. Hol bontakozott ki a középkori új reformmozgalom?*
- 7. Ki képviselte az Egyház szabadságát a világi fejedelmekkel szemben?*
- 8. Mi okozta a Kelet-Nyugati egyházszakadást?*
- 9. Melyek a magyar kereszténység kialakulásának főbb állomásai?*
- 10. Kik a legjelentősebb középkori magyar női szentek?*
- 11. Hol alakultak ki teológiai központok Európában?*
- 12. Kik a középkori teológia főbb képviselői?*
- 13. Mi a skolasztika?*

3. A reformáció és a katolikus megújulás

A reform, a reformáció gondolata jóval régebb Luthernél. A társadalom minden osztálya már hosszú ideje érezte az egyház megújulásának szükségességét. Nem elegendő a visszaélések megszüntetése, az evangéliumi

szellemhez kell visszatérni, a Szentíráshoz, mint lényegi táplálékhoz, és úgy, hogy minden keresztény lelkiileg megújuljon. A reform gondolata, amely oly régi, mint maga az egyház, ott volt a keresztény társadalom mélyén, a XV. században is. A katolikusok és protestánsok között történt szakadás után mindkét oldalon tovább folytatták a reformot, illetve a reformációt. A trienti zsinat eme két irányzat összefutásánál található.

3.1. A reformáció előzményei

A XV. és a XVI. században nagyhatású szellemi mozgalom bontakozott ki Európában. A **reneszánsz**, az újjászületés a görög és római klasszikusok újrafelfedezését, a velük való foglalkozást jelentette. A tudósokat, akik az ókor művészeti és irodalmi alkotásait tanulmányozták, **humanistáknak** nevezték. Nem szakítottak ugyan a kereszténységgel, de közömbösek lettek, s szemükben az egyház sem volt már kizárólagos tekintély. Az ókori művek tanulmányozása közben a Szentírás latin fordítását is összevetették az eredeti szöveggel. Jelentős munkát fejtett ki e tekintetben **Erasmus** (1469-1536), aki kritikai jegyzetekkel ellátott és a görög eredetiből latinra fordított Újszövetséget adott ki, hogy mindenki megismerhesse a Szentírást. Óriási jelentőségű volt a könyvnyomtatás feltalálása (Guttenberg, 1450). Amerika felfedezése (1492) pedig kitágította a világot s a társadalmi életben is változásokat eredményezett.

3.2. A reformáció elindulása

Az egyház belső élete erős kritikát váltott ki, és ellentéteket szült. A reform véghezvitelére **Luther Márton** (1483-1546) vállalkozott. A reformáció nem vezethető le önmagából a válságos helyzetből. Sokkal többet nyomott a latban Luther Márton személyisége, amely az akkori egyház üdvösségre vonatkozó tanítását szétzúzta. Nem külső szabálytalanságok ellen gyakorolt kritikát, sokkal inkább az egyház alapjához nyúlt.

Már az elnevezés, „reformáció” maga is jelzi, hogy Luther Márton és a többi reformátor nem akart új egyházat alapítani, inkább a régit kívánták megújítani. Luthert a bűnbocsánat körüli vita tette közismertté. A bűnbocsánattal való visszaélés ellen **1517 október 31-én közzétett 95 pontja** gyorsan terjedt a német tartományokban. Röpiratban hangoztatta, hogy **csak a hit** által üdvözülhetünk. Luther **csak a Szentírásra és saját lelkiismeretére hagyatkozott**. Az egyházi kiközösítés és a birodalmi átok hatástalannak bizonyult, a reformáció növekedésnek indult. Luther elégette a pápai bullát és kijelentette, hogy szakítani akar az egyházzal. **A reformokból új hitfelekezet alakult**. Tagjaikat lutheránusoknak, illetve evangélikusoknak nevezzük. Az újhitű fejedelmek felszámolták az egyházi szervezeteket és elkobozták vagyonukat. Maguk kezdték gyakorolni a felügyeletet a vallási intézmények

felett. A császár hatalmi szóval akart gátat vetni a reformáció terjedésének, de kénytelen volt meghátrálni.

Svájcban **Kálvin János** (1509-1564) személyéhez fűződik a reformált egyház megszervezése. Követői magukat reformátusoknak vagy kálvinistáknak nevezték. Angliában az **anglikánok** váltak protestánsná és szakadtak ki az egyház kötelékéből. A katolikusok üldözöttekké váltak.

3.3. Katolikus megújulás

Az „ellenreformáció” fogalma többféle jelenséget foglal magában. Egyrészt választ jelent az új tanítás kihívásaira, másrészt megújulást a katolikus Egyházon belül. Ez azonban csak egy hosszadalmas folyamat eredményeként vált valóra. Jelentős lépés volt a **Trienti Zsinat** (1545-1563), ahol kirajzolódtak a döntő változások. Tisztáztak és eldöntöttek dogmatikai kérdéseket (pl. a megigazulás kérdését), de ezen túlmenően valódi reformokat indítottak el, mindenek előtt a lelkigondozás területén.

A hit forrásai a Szentírás mellett a szent hagyományok. A hét szentség számát megerősítették. Az egyházi rendről kimondták, hogy szentség és elválaszthatatlan az újszövetségi áldozattól. A házasságot ismét szentségnek és felbonthatatlannak nyilvánították. Leszögezték a szentmise áldozati jellegét, ahol az Oltáriszentségben Krisztus valóságosan jelen van.

3.4. Reformáció Magyarországon

Az európai reformmozgalmak hazánkra is nagy hatással voltak. Kereskedők, külföldön tanuló diákok hozták be a lutheri iratokat. Mohács után az egyházi vezetés összeomlott. A Habsburg királyok nem töltötték be a főpásztori helyeket, hogy azok jövedelmét maguknak tarthassák fenn. A nép körében fel sem ismerték a hitújítást. Szívesen fogadták az új papokat, akik azzal kezdték, hogy az igaz evangéliumot hirdetik. A prédikátorokat mély hit és meggyőződés hajtotta. Bejárták az országot és fáradhatatlanul terjesztették tanításukat. Az új hit terjedését segítette a prédikátorok tudása, tiszta életvitele, erkölcsi magatartása.

A reformáció irányzatai közül először a **lutheri** terjedt el Magyarországon, majd az 1550-es évek elejétől egyre inkább tért hódított a helvét (svájci református) irányzat is. A **kálvinizmus** akkor vált ismertté, amikor az evangélikusok már kialakították egyházi szervezetüket. A székelyek közt mindjobban gyökeret vert az **unitáriusok** tanítása.

A művelődés területén jelentőset alkottak a protestáns felekezetek. A magasabb fokú oktatás a kollégiumokban folyt, latinul. Híres iskolák voltak Debrecenben, Sárospatakon és Gyulafehérváron. A Bibliát **Károli Gáspár** fordította le magyarra (1590), az irodalom előmozdításában pedig Heltai Gáspár

jeleskedett. A katolikus **Káldi György** szentírásfordítója Bécsben jelent meg 1626-ban.

A vallási türelmetlenség azonban a három részre szakadt országban tovább súlyosbította a helyzetet. Elfoglalták egymás templomait, elűzték a papot, a prédikátort. A földesúri jog alapján nemcsak a föld, de a rajta épült templom is a földesúr tulajdona lett.

Az országgyűlésben a protestáns rendek voltak többségben, a törvényalkotásban a főpapoknak jutott nagyobb szerep. **Oláh Miklós** (1493-1568) alapította az első papi szemináriumot Nagyszombatban és hazánkba hívta a jezsuita rendet. **Pázmány Péter** (1570-1637) protestáns szülők gyermekének született, majd katolizált és jezsuita szerzetes lett. Mint esztergomi bíboros **Nagyszombat városában alapította 1635-ben azt az egyetemet**, amely mind a mai napig az ő nevét viseli.

Kérdések:

- 1. Melyek a reformáció előzményei?*
- 2. Mi volt Luther Márton szerepe a reformáció elindításában?*
- 3. Hogyan válaszolt a katolikus egyház a reformáció kihívásaira?*
- 4. Hogyan jutott el Magyarországra a reformáció?*
- 5. Milyen protestáns irányzatok alakultak ki Magyarországon?*
- 6. Kik a katolikus megújulás nagy alakjai?*

4. Az Egyház a nagy változások korában

4. 1 A missziók kibontakozása

A Trienti Zsinat után egy kereszténységben szétszakított Európában folytatódott a katolikus egyház működése. A zsinati határozatok végrehajtása a papság reformjának alapvető feltétele volt. A lelki és szellemi nevelés a szemináriumokban és az egyetemeken történt. A spanyol származású **Loyolai Szent Ignác** (1491-1556) a „Jézus Társaság” megalapításával modern szerzetesrendet hozott létre. Ez az új rend jelentette az első missziós csoport kialakulását.

A spanyol és portugál gyarmatosítókat jezsuiták is elkísérték és az egyházak alapítását összekötötték az európai telepek szervezésével. Észak- és Dél-Amerika után következett Afrika, majd India misszionálása.

4.2 A francia forradalom következményei

A világtörténelem és benne az egyháztörténelem a francia forradalom idején nehéz időket élt át (1789). Az új eszmék - szabadság, egyenlőség, testvériség - valójában nem álltak összefüggésben a kereszténységgel. A francia

forradalom kezdetben nem volt egyházellenes, később azonban **megindult a keresztények erőszakos üldözése** és az ész vallásának terjesztése. Napóleon 1799-ben megszállta Rómát és a pápát elhurcolta, aki a fogságban halt meg.

A napóleoni háborúk végén a katolikus Egyház lényegében még mindig csak európai Egyház volt. A szerzetesi élet a forradalmak következtében súlyos válságba jutott. Nyugat-Európában a XIX század elejétől **a liberalizmus és a kapitalizmus elterjedése** vált uralkodóvá. Az Egyház minden erejét összeszedve küzdött a laikus állam alapelvei és a modern tévedések, vagyis a liberalizmus és a racionalizmus ellen.

4.3 Az Egyház a modern társadalomban

Az **I. Vatikáni Zsinat** (1869-1870) az Egyház belső életét és a pápai tekintélyt akarta megerősíteni. A zsinat pápáját IX. Piuszt 2000. szeptember 3-án boldoggá avatták. Az olasz egyesítési mozgalom során Rómát is elfoglalták, és **1870-ben megszűnt az Egyházi állam**.

Az Egyház új vezetője **XIII. Leó pápa** (1878-1903) össze akarta hangolni a modern idők kihívásait, és az Egyház magatartását. Körleveleiben szót emel az emberi szabadságjogokért, és **különös figyelmet szentel a munkások helyzetére** (*Rerum novarum* enciklika, 1891).

4.3.1 Az Egyház a XX. Században

A XX. Század első nagy pápája **Szent X. Pius** (1903-1914) főként a lelkipásztorkodásban ért el rendkívüli sikereket. Jelmondata: „**Mindent megújítani Krisztusban**”. Ebben a szellemben reformálta meg az egyházi zenét, a papnevelést, a római kúriát, a hitoktatást. A hit tisztasága és az Egyház jogainak érdekében **elítélte a modernizmusnak nevezett szellemi irányzatot**, mely újszerű módon közelített a teológiai és biblikus kérdésekhez.

Az Első Világháború kezdetekor választották meg **XV. Benedek pápát** (1914-1922) akinek tevékenysége a béke megmentésére sokszor sikertelen maradt. Az Egyház belső életének megújítására **1917-ben kihirdette az új Egyházi Törvénykönyvet** mely hosszú időn át szabályozta a katolikus hívek kötelelességeit és jogait.

A század első évtizedeiben a katolikus lelkeség megerősödése volt jellemző. Liturgikus, biblikus ökumenikus mozgalmak indultak el, mely során fellendült az egyházi élet. **XI. Piusz pápa** (1922-1939) **megszervezte a Vatikáni Rádiót** (1931), a Pápai Tudományos Akadémiát (1936), valamint az olasz állammal és más országokkal is írt alá konkordátumot.

XII. Piusz pápa (1939-1958) a háborús időkben és az újjáépítés szakaszában volt Krisztus népének főpásztora. Keményen bírálta a német terjeszkedést. A rádió szózataiban megrendítő módon szólt a háború

pusztításairól. 1950 november elsején ünnepélyesen **kihirdette Mária mennybevételenek dogmáját.**

A világ új helyzetét **XXIII. János pápa** (1958-1963) messzemenően figyelembe vette, és a párbeszéd, de a belső megújulás érdekében is **meghirdette a II. Vatikáni Zsinatot** (1962-65). 2000. szeptember 3-án boldoggá avatták. A Szent Péter Bazilikában négy ülészakon át tárgyalták az új javaslatokat melyek az Egyházzól, a kinyilatkoztatásról, a liturgiáról, a papi szolgálatról, és a modern világ problémáiról szóltak.

Az időközben elhunyt **XXIII. János** pápát **VI. Pál pápa** követte (1963-1978). Célkitűzése volt az Egyház megújítása, a keresztények egységének előmozdítása, és az Evangélium újszerű hirdetése. A pápa utódául **I. János Pált** (1978) választották, aki csak nagyon rövid ideig, 33 napig volt Szent Péter utóda.

1978 október 16-án a pápaválasztó konklávén **II. János Pál** (1978-2005), személyében jelölt új egyházfőt. Több mint 400 év után ő az első nem olasz pápa, s egyben az első lengyel bíboros (Karol Wojtyła), aki pápa lett. Negyedszázados pápasága alatt körleveleivel az Egyház és a világ nagy kérdéseire adott választ. Lelkipásztori útjaival szinte az egész világot bejárta. Célja az evangélium újrahirdetése és a krisztusi örömhír elterjesztése volt az egész világon. Méltán vívta ki önmagának a „Nagy” jelzőt. Boldoggá avatása már halála évében megkezdődött.

XVI. Benedek pápa (2005-2013) a korábbi német származású Joseph Ratzinger bíboros 2005. április 19-én kezdte meg péteri szolgálatát. Elődje munkásságára építve vette át az Egyház vezetését. 2006-os lengyelországi látogatásával az auschwitzi áldozatok emléke előtt is tisztelgett. 2013. február 10-én kelt és másnap nyilvánosságra hozott nyilatkozatában idős kora miatti fogyatkozó erejével indokolva bejelentette a pápai hivatalról a hónap végével történő lemondását.

Ferenc pápa (2013-) Jorge Mario Bergoglio olasz származású argentin teológus-pap, a Buenos Aires-i főegyházmegye bíborosa 2013 márciusától a katolikus egyház 266. pápája. Ferenc az első jezsuita egyházfő, az első az amerikai kontinensről és egyben a déli félgömbről, valamint az első nem európai pápa III. Gergely óta. Pápaként a Ferenc nevet vette fel Assisi Szent Ferenc tiszteletére – nyilatkozata szerint azért, mert olyan egyházat szeretne, amely kiáll a szegények, a béke és a teremtet világ védelmében.

4.4 A magyar katolikus Egyház a XX. Században

Az Első Világháborút követő Trianonnal súlyos veszteségek érték a magyar katolikus Egyházat. Az **államhatárok változása** módosította az egyházkormányzati beosztást. A felvidéki, kárpátaljai, délvidéki részek leszakadtak.

Ebben a helyzetben jelentősen megnőtt az esztergomi érsek, hercegprímás szerepe. **Csernoch János** (1913-1927) bíboros hercegprímás átvezette a magyar Egyházat a világháború, a forradalmak és Trianon bukta után. Utóda, a nemzetközileg elismert kánonjogász tudós, **Serédi Jusztnián** (1927-1945) aki bencés szerzetesből került az érseki székbe. Ebből a korból kiemelkedik **Prohászka Ottokár** (1858-1927) a nagyformátumú székesfehérvári püspök.

Az 1938-41 közötti területi gyarapodások- az államhatárok újbóli változása- ismét egyházkormányzati módosításokat tettek szükségessé. A teológiában maradandót alkotott **Schütz Antal** (1880-1953) a budapesti hittudományi kar professzora és **Gál Ferenc** (1915-1998), akinek a nevéhez fűződik a II. világháború utáni magyar dogmatika megújítása. Az irodalomtörténetben Sík Sándor, Babits Mihály és mások jelentették a kultúra újabb virágkorát. **A budapesti eucharisztikus kongresszusra 1938 május végén került sor**, amelyen Eugenio Pacelli bíboros államtitkár volt a pápa legátusa, aki egy év múlva XII. Piusz néven már pápa lett.

A katolikus Egyház kormányzatában 1945-ben az államhatároknak megfelelően visszaálltak az 1937-es állapotok. 1945 április elején, Győr ostroma idején részeg **orosz katonák lelőtték báró Apor Vilmos** (1892-1945) **püspököt**, aki a püspökvárban menedéket kereső nőket védte. XII. Piusz pápa 1945 augusztusában **Mindszenty Józsefet** (1892-1975) nevezte ki esztergomi érseknek. 1948 karácsony másnapján letartóztatták, és **konceptciós perben elítélték**. 1950-ben az Egyház életében mélyen belenyúló intézkedéssel **a hatalom feloszlatta a szerzetesrendeket**. Korlátozott keretek között négy rend kapott engedélyt két-két gimnázium fenntartására. 1956-ban Mindszenty rövid ideig kiszabadult börtönéből, ám 1956 november 4-én az amerikai nagykövetségen kapott menedéket. **1964-ben a magyar állam és a Szentszék részleges megállapodást kötött** elsősorban a püspöki kinevezések rendezésére. Az 1971-ben a Szentszék kívánságára nyugatra távozott Mindszenty bíborost **Lékai László** (1910-1986) követte 1976-ban az esztergomi érsek sorában. **1978-ban jött létre a budapesti Hittudományi Akadémia mellett a világiak képzését szolgáló Levelező Tagozat**. 1986-2002 között **Paskai László** (1927-) bíboros lett az esztergomi érsek. Őt követte Magyarország 82. prímásaként **Erdő Péter** (1952-), akit 2003. január 11-én iktattak be érseki tisztségébe és ugyanebben az évben kreáltak bíborossá.

Az 1989-90-es rendszerváltozás idején megszüntették az Egyházat korlátozó rendeleteket. 1989-ben jogutód nélkül **felszámolták az Állami Egyházügyi Hivatalt**, és **hatályon kívül helyezték a szerzetesrendek működési engedélyét megvonó 1950-es rendeletet**. 1990. február 9-én létrejött a megállapodás a magyar kormány és az Apostoli Szentszék között az 1945-ben kényszerűen megszakadt diplomáciai kapcsolatok helyreállításáról. Kiemelkedő eseménye volt az elmúlt évtizednek **II. János Pál pápa 1991. augusztus 16-20 közötti magyarországi első, majd az 1996 szeptemberi pannonthalmi és győri látogatása**. 1993. június 1-ével lépett életbe a

magyarországi egyházmegyék új területi felosztása (egyházmegyei határok módosítása illetve új egyházmegyék létrehozása). Ekkor alakult meg a Debrecen-nyíregyházi és a kaposvári egyházmegye, valamint a veszprémi egyházmegye érseki rangot kapott.

Apor Vilmos győri püspök boldoggá avatása 1997. november 9-én, Batthyány-Strattmann László szemorvos boldoggá avatása pedig 2003. március 23-án volt Rómában, mely a magyar katolikus Egyház egyetemes szintű megbecsülését is jelentette. XVI. Benedek pápa rendelkezése folytán pedig Dr. Erdő Péter bíboros hirdethette ki Budapesten **2006. szeptember 17-én Salkaházi Sára szociális testvér boldoggá avatását.**

Boldog **Romzsa Tódor** munkácsi görögkatolikus püspök és vértanú 2001-ben avatták boldoggá.

Boldog **Gajdos Péter Pál** eperjesi görögkatolikus megyés püspök és vértanú, boldoggá avatták 2001. november 4-én.

Boldog **IV. Károly** apostoli magyar király, boldoggá avatták 2004. október 3-án.

Boldog **Meszlényi Zoltán Lajos** püspök és vértanú, boldoggá avatták 2009-ben, esztergomban.

Bogdánffy Szilárd vértanú püspök, boldoggá avatták 2010.

Boldog **Scheffer János** szatmári megyéspüspök vértanú, 2011-ben Szatmárnémetiben avatták boldoggá.

Boldog **Bánya Terezija Bernadeta nővér** mártír halált halt 1941-ben, boldoggá avatták 2011. szeptemberében Szarajevóban

Boldog **Sándor István** vértanú szalézi testvér, boldoggá avatták 2013.

Boldog **Brenner János Anasztáz** vértanú áldozópap, Szombathelyen 2018 májusában avatták boldoggá.

Mindszenty József tiszteletreméltó (venerabilis) címet kapta meg 2019. február 13-án.

Kérdések:

- 1. Mi jellemezte a Trienti Zsinat utáni kereszténységet?*
- 2. Melyek voltak a francia forradalom következményei?*
- 3. Kik voltak a XX. században a magyar Egyház vezetői?*
- 4. Melyek voltak 1989 után a jelentősebb változások a magyar állam és az Egyház kapcsolatában?*

IV. A szentségi élet alapjai

1. Az Egyház szentségei

Az Egyház egész liturgikus élete az eucharisztikus áldozatban és a szentségekben valósul meg. Az Egyházban **hét szentség** van: a keresztség, a bérmlás, az Eucharisztia, a bűnbánat szentsége, a betegek kenete, az egyházi rend és a házasság.

A szentségeket Jézus Krisztus alapította, és az Egyházra bízta, a szentségek látható jelei a kegyelemnek, amely által az isteni életben részesülünk. A kegyelem az a természetfeletti ajándék, amelyben Isten élete kiárad bennünk a Szentlélek által. A szentségek megerősítik és kifejezik a hitet, dicsőítik Istent, megszentelik az embert, és építik az egyházi közösséget.

A szentségek az Egyház szentségei kettős értelemben is, mivel az Egyház által és az Egyházért vannak. Három szentséget csak egyszer lehet felvenni, mert ezek végérvényesen Krisztushoz és az Egyházhoz kapcsolnak bennünket: a keresztség, a bérmlás és az egyházi rend. **A szentségeknek az a rendeltetésük hogy az embereket megszenteljék,** Krisztus testét felépítsék és az Istennek járó tiszteletet megadják, mint jelek, pedig a tanítást is szolgálják. Az Egyház hite megelőzi a hívő hitét, aki meghívást kap, hogy csatlakozzék hozzá. Az Egyház állítja hogy a hívek számára az Újszövetség szentségei szükségesek az üdvösséghez.

1.1. A keresztség

A **keresztség** az első és legszükségesebb szentség, amely **megszabadít minden bűntől, Isten gyermekévé és az Egyház tagjává tesz.** Keresztség nélkül más szentséget nem lehet érvényesen felvenni. Csak felszentelt pap vagy diakónus, de szükség szerint bárki keresztelhet, feltéve, hogy az Egyház szándéka szerint cselekszik. Azt lehet megkeresztelni, aki hisz Jézus Krisztusban és megismert tanítása szerint akar élni. Kisgyermekes esetében pedig, ha legalább az egyik szülő kéri és vállalja gyermeke keresztény nevelését.

1.2. A bérmlás

A **bérmlás** az a szentség, amelyben a **megkeresztelt megkapja a Szentlélek ajándékát, erőt és küldetést kap,** hogy Krisztus élő tanúja legyen az Egyházban és a világban. Általában a püspök bérmlál, de megbízásából bármelyik felszentelt pap bérmlálhat. Az bérmlálkozhat, aki kellő oktatást kapott, felkészült, és elkötelezi magát a keresztény életre.

1.3. Az Oltáriszentség

Az Eucharisztia, vagyis az **Oltáriszentség az Úr Jézus Krisztus valóságos teste és vére a kenyér és a bor színe alatt**. Amikor áldozunk az Úr Jézus testét és vérét vesszük magunkhoz. Az áldozhat, aki testileg és lelkileg felkészült Jézus fogadására. Lelkileg úgy készülünk a szentáldozásra, hogy a halálos bűnöktől megtisztítjuk lelkünket a szentgyónásban, a bocsánatos bűnöket pedig legalább megbánjuk, és imádságos lélekkel várjuk az Úr Jézussal való találkozást. Testileg úgy készülünk a szentáldozásra, hogy megtartjuk az egyórás szentségi böjtöt. **A szentáldozás egyesít Jézussal**, növeli bennünk a szeretetet és az istengyermeki életet, erősíti bennünk az Egyházhoz tartozást és elővételezi az örök életet. Aki tudatosan halálos bűnben áldozik, szentségtörést követ el.

1.4. A bűnbocsánat szentsége

Jézus földi élete során nagyon sok bűnösnek megbocsátott. Apostolainak bűnbocsátó hatalmat adott. A bűn nem magánügy, aki bűnt követ el, nemcsak Isten ellen vét, de a közösségen is sebet üt. A bűnbocsánat szentsége az a szentség, amelyben **a gyóntató pap feloldozása által elnyerjük Istentől bűneink bocsánatát és kiengesztelődünk az Egyházal**. Jézus a bűnbocsánat szentségét feltámadása napján a következő szavakkal alapította: „Vegyétek a Szentlelket, akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, akinek megtartjátok az bűnben marad.” A szentgyónásban Isten megbocsátja bűneinket, visszaadja illetve, növeli bennünk a megszentelő kegyelmet, megment a kárhozattól és erőt ad a bűn elleni küzdelemhez.

1.5. A betegek kenete

Jézus nagy szeretettel fordult a betegek felé. Bátorította, meggyógyította őket és megbocsátotta bűneiket. A betegek kenete az a szentség, amellyel **az Egyház a betegségben szenvedő híveit, a szenvedő és megdicsőült Úrnak ajánlja, hogy megenyhítse és megmentse őket**. Szent Jakab apostol írja: „Beteg valaki köztetek? Hivassa az Egyház papjait. Imádkozzanak fölötte, és kenjék meg olajjal az Úr nevében.”⁵⁴ A betegek kenete úgy segíti a szenvedőket, hogy erőt ad a szenvedésben, megerősít a kísértések ellen, és felkészít a jó halálra.

⁵⁴ Jak 5,14-15.

1.6. Az egyházi rend

Az egyházi rend az a szentség, amelyben az **Isten az erre kiválasztott férfiakat eltörölhetetlen jeggyel jelöli meg és különleges módon részesíti Krisztus papságában.** Ebben kétféle módon lehet részesülni: az általános papságban részesül minden megkeresztelt, a szolgálati papságban azok a férfiak, akik az egyházi rend szentségét felveszik. Fokozatai: diakónus, pap és a püspök.

1.7. A házasság

A házasság szentsége **egy megkeresztelt férfi és nő egész életre szóló felbonthatatlan szeretetközössége.** Krisztus a házastársaknak megadja azt a kegyelmet, hogy egymást azzal a szeretettel szeressék, amellyel ő szereti Egyházát. A keresztény család családegyház, mert a szülők és a gyermekek számára ez a hit és az imádság közössége, az emberi erények és a keresztény szeretet iskolája. **A keresztény házasság lényeges tulajdonságai: az egység, a felbonthatatlanság és a nyitottság az élet továbbadására.**

Kérdések:

- 1. Mi a szentség?*
- 2. Hány szentség van?*
- 3. Mi a szentségek rendeltetése?*

2. A szentmise

A szentmise **az Újszövetség áldozata az Eucharisztia ünneplésében.** A szentmisén az átváltoztatás szavai által **Jézus valóságos teste és vére a kenyér és a bor színében lényegileg és ténylegesen jelenvalóvá lesz,** hogy keresztáldozatát megjelenítve részesei lehessünk áldozatának és a szentáldozásban lelkünk tápláléka legyen. A szentmise **nem csak emlékezés, hanem valóságos áldozat,** amelyben Jézus vérontás nélkül ugyanazt teszi, mint a kereszten: önmagát ajánlja fel a Mennyei Atyának, mint legkedvesebb áldozati adományt.

2.1. A szentmise felépítése

A szentmise **két fő részből áll, az Ige liturgiájából és az Eucharisztia liturgiájából.** Az Ige liturgiájában az Egyház elénk adja Isten üzenetét, mi pedig hittel válaszolunk rá. Az Eucharisztia liturgiájában a kenyér és a bor színében az Úr Jézus jelenvalóvá teszi húsvéti misztériumát, s testével és

vérével táplál minket. A szentmisén befogadjuk Isten igéjét, felajánljuk magunkat Jézus Krisztussal az Atyának és megáldozunk.

2.1.1. Az Ige liturgiája

Az Ige liturgiájára a szentmise bevezető része készít fel minket. A **keresztvetés** és a **köszöntés** után, a **bűnbánati imával** megtisztítjuk szívünket, majd az „**Uram irgalmazz-Krisztus kegyelmezz**” imákkal kifejezzük, hogy rászorulunk Isten irgalmára és bűneinkért, kegyelméért fohászkodunk. A „**dicsőség a magasságban**” kezdetű imádsággal az angyalok karához társulva dicsőítjük a Szentháromságos Egy Istent. A **könyörgésben** közösen fordulunk kéréseinkkel Istenhez. Ezután következnek a **szentmise olvasmányai**: az **olvasmány**, a **szentlecke**, és az **evangélium**. A **szentbeszéd** vagy **homília** magyarázza, és az életünkre alkalmazza Isten igéjét. Ezt követi a „**Hiszekegy**”, hitünk megvallása. A **hívek könyörgésében** az Egyház és az emberiség kéréseit terjesztjük Isten elé.

2.1.2. Az Eucharisztia liturgiája

Isten imádásának legősibb formája az áldozatbemutatás. A mi áldozatunk Jézus Krisztus. Azt akarta, hogy áldozatában mindig tanítványaival maradjon. Ezért rendelte az utolsó vacsorán az Oltáriszentséget. A szentmisében a **felajánlaskor** a föld termését és az emberi munka gyümölcsét ajánljuk fel és ebből lesz számunkra az élet kenyere és itala. A **felajánló könyörgés** és az átváltoztatást megelőző imádság, a **prefáció** az áldozatbemutatás motívumát foglalja össze. Az eucharisztikus imában Istent dicsőítjük hatalmáért és jóságáért. A „**Szent vagy, szent vagy**” imádkozásával ebbe a dicsőítésbe kapcsolódnak bele a hívek is. Az **átváltoztatás** jelenvalóvá teszi Krisztus keresztáldozatát. A **Miatyánk** elimádkozásával a mennyei Atyától kérjük a mindennapi kenyeret és az „élet kenyerét”, az Eucharisziát. Az „**Isten báránya**” kezdetű imával irgalmat kérünk bűneink bocsánatára. A **szentáldozás** Jézus Krisztussal egyesít és titokzatos testébe, az Egyházba kapcsol. A szentmise végén a pap a **zárókönyörgésben** ad hálát az Úrnak, majd **Isten áldásával** bocsát el bennünket.

Kérdések:

1. *Mi a szentmise?*
2. *Mi a szentmise felépítése?*

3. A liturgia és az egyházi év

A **liturgia** szó eredetileg „*nyilvános művet*”, a nép részéről, illetve a nép javára végzett szolgálatot jelent. A liturgiában **Krisztus, mint főpap folytatja Egyházában a megváltás művét.** A liturgia Krisztus műve, de egyben Egyházának tevékenysége, megvalósítja és kinyilvánítja az Egyházat. A liturgia az a csúcspont, amely az Egyház tevékenységére irányul, ugyanakkor az a forrás is amelyből fakad minden ereje.⁵⁵

Az Egyház alaptevékenységei a tanítás, a megszentelés és a kormányzás. Az Egyház a keresztények közössége, akkor lesz igazán láthatóvá, amikor Isten népe tevékenyen részt vesz a liturgikus ünnepeken, **legfőképpen az Eucharisztia megünneplésében,** élén a püspökkel, vagy az őt helyettesítő lelkipásztorral.

3 1. A vasárnap

A vasárnap az Úr feltámadásának az emléknapja. A harmadik parancs előírja, hogy hatnapi munka után a hetedik napot Istennek és a pihenésnek kell szentelni. A vasárnap a szombat (szombat) helyébe lépett és a liturgiájának középpontja az Eucharisztia ünneplése lett.

3.1.1. Az állandó ünnepek

Az egyházi év az üdvösségtörténetet egy év körforgásába állítva ünnepli. Advent első vasárnapján kezdődik és Krisztus király vasárnapjáig tart.

Az **advent** szó *eljövetelt* jelent. Az Úr Jézus születésére való felkészülés ideje. Liturgikus színe a lila. Karácsony egy régi római kori ünnepet szorított ki, melyet keresztény tartalommal töltöttek meg, december 25-én a téli napfordulón. Jézus Krisztus megtestesülésére emlékezünk ezen a napon.

A **nagyböjt** hamvazószerdán kezdődik, ezen a napon az Egyház hamut szentelt és a bűnbánat jeléül a pap keresztet rajzol a homlokunkra. Hamvazószerdán szigorú böjt, és hústilalom van. A böjt negyven napig tart, Jézus Krisztus negyvennapos böjtölésének emlékére.

Virágvasárnap a nagyböjt utolsó vasárnapja. Ezen a napon ünnepli az Egyház Urunk Jézus Krisztus jeruzsálemi bevonulását a húsvéti misztérium beteljesítésére.

Nagycsütörtök az utolsó vacsorának és az Oltáriszentség alapításának az ünnepnapja. Az Egyház legősibb ünnepei közé tartozik. Az Ósegyházban

⁵⁵ SC 10.

ezen a napon fogadták vissza a bűnbánókat. Mivel az Utolsó vacsora este volt, ezért a szentmise ezen a napon is este van.

Nagypéntek Jézus elítélésének, megkínzásának, halálának és temetésének a napja. Ezen a napon nincs szentmise. A szertartás keretében elhangzik a passió Jézus szenvedésének felidézésére.

Nagyszombatnak külön liturgiája nincsen. Az Úr Jézus a sírban pihen, a hívek felkeresik a templomokban a felállított szentsírt, és ott imádkoznak.

Húsvét Jézus feltámadásának a napja az Egyház a húsvéti gyertya fényénél hirdeti hogy Jézus Krisztus szenvedése, halála és feltámadása által megváltott minket.

Jézus mennybemenetele a húsvét utáni negyvenedik nap, amikor az apostoloknak utoljára jelent meg s miután megbízta őket, hogy tanítsanak és keresztteljenek, felment a mennybe. Most ott ül a Mindenható Atyaisten jobbján, ami annyit jelent, hogy olyan dicsősége és hatalma van, mint a Mennyei Atyának.

Pünkösd, a mennybemenetel utáni tizedik nap a Szentlélek kiáradásának ünnepe. Ezt a napot tekintjük az Egyház születésnapjának, amikor az apostolok megkezdik az Evangélium hirdetését.

3.1.2. Egyéb nagyobb ünnepek

A **Szentháromság ünnepe**, a pünkösd utáni első vasárnap. Az egyházatyák tanítása szerint az üdvösség a Szentháromság közös műve volt. Ezért borulunk le pünkösd után a háromszemélyű egy Isten végtelen titka előtt.

Úrnapja a Pünkösd utáni második csütörtökön az Oltáriszentség emlékére szentelt nap. Megvalljuk hitünket és nyilvánosan ki is fejezzük tiszteletünket az Oltáriszentség iránt és hálát adunk, hogy Jézus köztünk van a kenyér és a bor színe alatt.

Jézus Szíve ünnepe a Pünkösd utáni harmadik péntekre esik. Jézus lándzsával átszúrt szívének tisztelete évszázadok óta jelen van a keresztény emberek lelkében.

Nagyboldogasszony ünnepén augusztus 15.-én Máriát tiszteljük, aki testével együtt felvétetett a mennyei boldogságba. Mivel Isten megóvta őt eredeti ártatlanságában a földön, büntetlenül élt, nem kellett megtapasztalnia a testi halált, s teste sem enyészett el. Mennyi boldogságához hozzátartozik, hogy közbejár értünk.

Szent István királyra augusztus 20-án emlékezünk. 1000 karácsonyán II. Szilveszter pápától kapott koronát. Ő vitte végbe az államalapítást, erősítette meg a kereszténységet és kiterjedt egyházszervezői tevékenységet folytatott.

Mindenszentek ünnepe november elsején van, ezen a napon ünnepeljük azokat is, akik ismeretlenül, de már kiérdemelték az örök boldogságot.

Halottak napján, november másodikán az elhunytakra emlékezünk és imádkozunk a tisztítóhelyen szenvedő lelkekért.

Krisztus Király ünnepe az egyházi év utolsó vasárnapja, amikor Jézus Krisztust, mint a mindenség Urát, királyát ünnepeljük.

Kérdések:

1. *Mi a liturgia?*
2. *Mit ünnepelünk vasárnap?*
3. *Melyek az Egyház állandó ünnepei?*
4. *Melyek az Egyház nagyobb ünnepei az állandó ünnepeken kívül?*

5. Az Egyház szentjei

Az Egyházban mindenki meghívást kap az életszentségre, Szent Pál apostol szavai szerint: „Az az Isten akarata, hogy szentek legyetek”.⁵⁶ Az Egyház szent, és ez szüntelenül meg is nyilvánul azokban a gyümölcsökben, amelyeket a Szentlélek érlel a hívőkben. Sokféleképpen megnyilvánul annak életében, aki élethívátásában a tökéletes szeretetre törekszik, vagy sajátos módon az evangéliumi tanácsokat követi.

Minden keresztény hívő napról-napra jobban megszentelődik egyéni helyzetében, feladataiban, életkörülményeiben, ha hittel fogad mindent a mennyei Atya kezéből és együttműködik az isteni akarattal. Minden keresztény meg van hívva az életszentségre, az állapotának megfelelő tökéletesség elérésére, és ez kötelessége is.

Az Egyház történetében számos keresztény **az életszentséget hősies fokon gyakorolta**. Őket, legalábbis akikről tudomása volt, **az Egyház ünnepélyes módon szentté avatta**. E mellett azonban számosan vannak olyanok is, akik életük folyamán megvalósították a Szentírás etikai követelményét és a kegyelem állapotában haltak meg. Őket Mindenszentek ünnepén tiszteljük.

5.1. A nagy Egyház szentjei

Szent Péter (†64-67 között), Krisztus apostola, az első pápa.

Szent Pál (†64), a nemzetek apostola.

Antiochiai Szent Ignác (†110), püspök vértanú.

Szent Ambrus (339-397) Milánó püspöke.

⁵⁶ 1 Tessz 4,3 .

Szent Jeromos (347-420) a Szentírás fordítója, latin egyházatyja.
Szent Ágoston (354-430) Hippó püspöke, teológus, latin egyházatyja.
Szent Benedek (480-547) a bencés rend alapítója.
Szent Domonkos (1170-1221) a domonkos rend alapítója.
Assisi Szent Ferenc (1182-1226) a ferences rend alapítója.
Aquinói Szent Tamás (1225-1274) domonkos rendi egyháztanító.
Sziénai Szent Katalin (1347-1380) domonkos misztikus.
Morus Szent Tamás (1478-1535) angol kancellár vértanú.
Loyolai Szent Ignác (1491-1556) jezsuita rendalapító.
Néri Szent Fülöp (1515-1595) szerzetes.
Szalézi Szent Ferenc (1567-1622) Genf püspöke.
Vianney Szent János (1786-1859) Ars-i plébános.
Szent X. Piusz (1903-1914) római pápa.
Szent Edith Stein (1891-1942) kármelita vértanú.
Szent Maximilian Kolbe (1894-1941) ferences vértanú.
Szent II. János Pál pápa (1920 – 2005)

5.2. A magyar Egyház szentjei

Szent Adalbert (†997) bencés szerzetes, püspök, vértanú.
Szent István (970-1038) államalapító király.
Boldog Gizella (980-1059) magyar királyné.
Szent Gellért (980-1046) bencés püspök, vértanú.
Boldog Mór (1000-1070) püspök, szerzetes.
Szent Imre (1007-1031) herceg.
Skóciai Szent Margit (1045-1093) királyné.
Szent László (1046-1095) király.
Boldog Özséb (1200-1270) a pálos rend alapítója.
Szent Erzsébet (1207-1231) thüringiai örgrófné, ferences harmadrendi.
Szent Kinga (1224-1292) lengyel királyné.
Szent Margit (1242-1270) domonkos szerzetesnő.
Kapisztrán Szent János (1386-1456) ferences szerzetes.
Szent Grodecz Menyhért (1584-1619) jezsuita vértanú.
Szent Kőrösi Márk (1588-1619) esztergomi kanonok, vértanú.
Szent Pongrácz István (1582-1619) jezsuita vértanú.
Boldog Apor Vilmos (1892-1945) püspök, vértanú.
Boldog Batthyány-Strattmann László (1870-1931) családapa, szemorvos.
Boldog Salkaházi Sára (1899-1944), szociális testvér vértanú.

Alapvető kifejezések

Angyalok: A görög *angelosz*, „küldött” szóból ered. Tiszta szellemek, akiket Isten teremtett.

Apostol: A 12 tanítvány megjelölésére szolgál Jézus művének folytatói az Evangélium hirdetésében és az Egyház kialakításában. Ők a feltámadás tanúi és Krisztus küldöttei.

Bíboros: A középkor elején kialakult egyházi cím és méltóság. A bíborosok a pápa közvetlen munkatársai és egyedüli választói.

Biblia: A görög *biblion*, könyvecske szó többes száma, más néven Szentírás.

Diakónus: A közösségért végzett szolgálatra utal. Az ősegyházban az apostolok mellett segédkeztek. Választották őket, és kézrátétellel szentelték fel őket. A diakónus a püspökök és papok munkatársa a szentségek kiszolgáltatásában.

Dogma: Hitigazság, a görög *dokeó* szóból származik, jelentése: „az, ami igaznak tűnik”. Olyan igazság megfogalmazása, ami megtalálható a kinyilatkoztatásban és az Egyház hívő elfogadást várva a hívek elé adja.

Egyházmegye: Az a körülhatárolt részegyház, amelynek élén a pápától kinevezett püspök áll, a főegyházmegye élén pedig érsek, aki alá több püspökség tartozik.

Eucharisztia: A görög „hálaadás” szóból ered. Szentség, melyet Jézus Krisztus az utolsó vacsorán alapított.

Hierarchia: Az Egyház szervezetének a felépítése. Jelentése: „szent rend.”

Hitvallás: Azoknak az igazságoknak személyes vagy közösségi megvallása, melyeket a hívő ember hittel elfogad.

Homília: A görög eredetű kifejezés a szentíráson alapuló beszédet jelenti.

Invesztitúra: A világi uralkodók által gyakorolt főpapi beiktatás.

Karizma: A görög *karizma* vagy *kharisz* szóból ered, jelentése: „kegyelem”, rendkívüli ajándék.

Katekizmus: A keresztény életszabályokat és a tanítást tömören összefoglaló könyvecske. A legismertebb a Trienti Zsinat és Szent X. Piusz katekizmusa. Legutóbb 1992-től a *Katolikus Egyház Katekizmusa* terjedt el.

Katolikus: Jelentése: „egész szerinti”, „egyszerre egész”, egyetemes, mind földrajzi, mind pedig vallási, kulturális és teológiai értelemben. A reformáció után a római egyház megnevezése lett.

Kegyelem: A latin *gratia*, „kegy” szóból ered, teljesen ingyenes isteni ajándék vagy jóindulat.

Konklávé: A latin *clavis* (kulcs) szóból származik, a „kulcsra zárt hely” értelemben. A pápát választó bíborosok gyülekezete.

Liturgia: A görög *leitōn ergon* kifejezésből származik. Jelentése: „népszolgálat”, a nép javára tett szolgálat. Az Egyház hivatalos szertartása, nyilvános istentisztelet, az Egyház istentisztelete.

Misszió: Az Egyház küldetése az Evangélium terjesztésére.

Misztérium: A görög *müszterion* szóból ered, jelentése: „titok”.

Testvéregyház: Azokra a helyi egyházakra (nővéregyházakra) alkalmazott kifejezés, ahol érvényes püspökség és eucharisztia van. A katolikus egyházban az egyházmegyékre, az ortodoxiában pedig az egyes püspökségekre vonatkozik. A protestáns felekezetek helyes megnevezése: egyházi (jellegű) közösségek.

Ökumenikus mozgalom: A görög *oikumené* gé lakott földet jelent. A keresztények egységéért való törekvésre vonatkozik.

Pápa: A görög *papasz*, „atya” szóból származik. Régen minden papot és püspököt így szólítottak.

Passió: Jézus szenvedéstörténetének elbeszélése.

Prefáció: Az Eucharisztia liturgiájának kezdetén, Istent dicsérő imádság.

Püspök: a görög *episzkoposz* szóból, „felügyelni” igéből ered. Az egyházi hierarchia legmagasabb foka. Egyházmegyéje élén áll, amelynek szolgálatára és vezetésére papokat szentel.

Szeminárium: Az az intézmény, ahol a papságra készülők szellemi, lelki felkészítése folyik.

Szerzetesség: A IV. századba nyúlik vissza eredete. Az evangéliumi tanácsok szerint élő remeték, illetve közösségek.

Vértanú: A görög *martüsz* szóból ered, jelentése: „tanú”. Az a hívő keresztény, aki az üldözések idején hite és Krisztus iránti szeretete miatt szabadon vállalja a halált.

Vulgata: Az Egyház által használt Szentírás latin nyelvű változata. A Bibliát Szent Jeromos fordította latinra a V. században.

Zsinat: A püspökök összejövele, a hit és az egyházi tanítás megvitatására. Ha az Egyház minden püspöke meghívást kap, akkor egyetemes zsinatról beszélünk. Az egyháztörténelemben 21 egyetemes zsinat volt. A három legutóbbi: a Trienti (1545-1563), az I. Vatikáni Zsinat (1869-1870) és a II. Vatikáni Zsinat (1962-1965).

Alapvető tudnivalók

Hitünk fő igazságai:

1. Egy Isten van. Az egy Istenben három személy van: az Atya, a Fiú és a Szentlélek.
2. Isten a világ teremtető Ura és gondviselő Atyja.
3. A Fiúisten emberré lett, meghalt, és feltámadt hogy minket megváltson és üdvözítsen.
4. Isten irgalmas, a megtérő bűnösnek szívesen megbocsát. Isten igazságos a jókat megjutalmazza, a gonoszokat pedig megbünteti.
5. Isten kegyelme az üdvösségre szükséges
6. Az ember lelke halhatatlan, teste pedig feltámad.
7. Jézus Krisztus egyházat alapított és ennek legfőbb pásztora a római pápa.

Az Egyház öt parancsolata:

1. A vasárnapot és az egyházi ünnepeket szentmisével és munkaszünettel szenteld meg!

2. A pénteki bűnbánati napokat és a parancsolt böjtöket tartsd meg!
3. Évente gyónjál és legalább a húsvéti időben áldozz meg!
4. Házasságot az Egyház törvényei szerint kösd meg, és gyermekeidet katolikus módon neveld!
5. Az Egyházat anyagi hozzájárulásoddal is támogasd!

A főparancsolat:

Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből.

Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.

A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai (16):

4 konstitúció, 9 határozat, 3 nyilatkozat

1. „*Lumen Gentium*”, dogmatikai konstitúció az Egyházzól = LG.
2. „*Sacrosanctum Concilium*”, konstitúció a szent liturgiáról = SC
3. „*Dei Verbum*”, dogmatikai konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról = DV.
4. „*Gaudium et Spes*”, lelkipásztori konstitúció az Egyházzól a mai világban = GS.
5. „*Christus Dominus*”, határozat a püspökök lelkipásztori hivatásáról = CHD.
6. „*Optatam Totius*”, határozat a papnevelésről = OT.
7. „*Presbyterorum Ordinis*”, határozat a papi szolgálatról és életről = PO.
8. „*Perfectae Caritatis*”, határozat a szerzetesi élet korszerű megújításáról
9. „*Ad Gentes*”, határozat az Egyház missziós tevékenységéről = AG.
10. „*Apostolicam Actuositatem*”, határozat a világi hívek apostolkodásáról = AA.
11. „*Inter Mirifica*”, határozat a tájékoztató eszközökről = IM.
12. „*Orientalium Ecclesiarum*”, határozat a keleti katolikus Egyházakról = OE.
13. „*Unitatis Redintegratio*”, határozat az ökumenizmusról = UR.
14. „*Nostra Aetate*”, nyilatkozat az Egyház és a nem keresztény vallások viszonyáról = NA.
15. „*Dignitatis Humanae*”, nyilatkozat a vallásszabadságról = DH.
16. „*Gravissimum Educationis Momentum*”, nyilatkozat a keresztény nevelésről = GE.